

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL

Unit 04 - Veterinary Control Programmes

SANCO/10293/2009

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

**Control programme of Salmonella in breeding, laying
and broiler flocks (*Gallus gallus*) and in flocks of
turkeys (*Meleagris gallopavo*)**

Approved* for 2010 by Commission Decision 2009/883/EC

Poland

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLI W STADACH HODOWLANYCH INDYKÓW NA ROK 2010

Część A

a) Cel programu

Założeniem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad hodowlanych indyków w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z dodatnim wynikiem badania w odniesieniu do *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1 % lub poniżej tej wartości. W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie liczba dorosłych stad hodowlanych indyków wynosi poniżej 100, cel wspólnotowy wynosi nie więcej niż jedno dorosłe stado hodowlane indyków zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r., natomiast zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2010 będzie pierwszym rokiem realizacji programu.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach hodowlanych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Szczegółowe założenia zostały opisane w dalszej części programu.

Realizacja programu pośrednio przyczyni się do spełnienia wymagań określonych w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, poprzez ograniczenie występowania *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium w jajach wylęgowych, a tym samym pozyskiwaniu piskląt indyków rzeźnych wolnych od zakażeń *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

1. Wymagania ogólne

1.1 Występowanie salmonellozy odzwierzęcej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Występowanie salmonellozy odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B w pkt 2 programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad rzeźnych i hodowlanych indyków przedstawiało się następująco:

Tabela 1.

Rok	liczba zbadanych stad*	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2004	4424	8,6	0,5	0,9

* wszystkie grupy wiekowe

1.2 Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;

- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w uzasadnionych przypadkach badania laboratoryjne mogą przeprowadzać zatwierdzone laboratoria inne, niż wyżej wymienione.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Laboratorium weterynaryjnym wchodzącym w skład innych jednostek organizacyjnych Inspekcji Weterynaryjnej jest Laboratorium Badania Mleka Surowego działające jako

gospodarstwo pomocnicze przy Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Skierniewicach.

Zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3 Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek zgromadzonych w ramach programu, są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;

- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie Zakładu Higieny Weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) są akredytowane w kierunku metody badawczej opisanej w załączniku D do normy ISO 6579:2002;
- 2) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz
- 3) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

Laboratorium przeprowadza każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu należy umieścić jeden z poniższych zapisów:

- 1) w próbkach ... (podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;

- 2) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium;
- 3) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium. Stwierdzono obecność *Salmonella* (podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- d) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Krajowym laboratorium referencyjnym do spraw salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

1.4 Metody stosowane przy badaniu próbek w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5 Kontrole urzędowe pasz lub stad

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek w stadach hodowlanych indyków jest obowiązkowe, zostały określone w ust. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Próbki są pobierane w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 (Dz. Urz. UE L 170 z 01.07.2005, str. 12, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1003/2005”.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym indyków piskląt jednodniowych przeprowadza się zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą) - w przypadku pojemników bez wyściółki lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również podczas transportu) - nie więcej niż 20 szt. (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą).

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym indyków ptaków czterotygodniowych oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej następuje w sposób określony w pkt 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005. Pobieranie próbek w stadach hodowlanych indyków w okresie nieśności odbywa się co trzy tygodnie w gospodarstwie, w sposób określony w pkt. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005. Ostatnie pobranie próbek odbywa się w stadach hodowlanych indyków w okresie 3 tygodni przed przemieszczeniem ptaków do rzeźni. Zgodnie z rozdziałem B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki analizy próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. W tym przypadku wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek.

Pobieranie próbek na wskazanych wyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

Przesyłanie próbek pobranych w stadach hodowlanych indyków do laboratoriów wymienionych w ust. 1.3 programu odbywa się w sposób określony w ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

W piśmie przewodnim próbek kierowanych do badania, hodowca ma obowiązek umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków

hodowlanych oraz terminy jej podania, jak również stosowanie wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badania laboratoryjnego.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu, a także szczegóły dotyczące stad, w tym wiek i liczbę ptaków.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Wykrycie serotypów pałeczek *Salmonella* objętych niniejszym programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez laboratorium, o którym mowa w pkt 1.3 programu, przeprowadzającym badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych, w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii, ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz koszty użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określa rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 1 lit. b pkt 3 tiret pierwszy załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych indyków w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem, zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045 oraz z 2008 r. Nr 144, poz. 899) oraz art. 44 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6 Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem próbek pobranych w stadzie indyków hodowlanych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, stosuje się przepisy art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W takim przypadku hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do obiektów budowlanych lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;

- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby lub zakażenia, źródeł choroby lub źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia.

1.6.2 W przypadku, o którym mowa w pkt 1.6.1 programu, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych obiektach budowlanych lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,
  - b) zastosowanie produktów biobójczych w celu dezynfekcji jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
  - c) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do obiektów budowlanych i wyjściami z tych obiektów, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
  - d) wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, z zastosowaniem produktów biobójczych dopuszczonych do bieżącej dezynfekcji w czasie lęgu, aktywnych w stosunku do pałeczek *Salmonella*;
- 5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) wywożenia jaj wylęgowych,
  - b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,

- c) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania ptaków do uboju w rzeźni drobiu, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w efekcie badań próbek pobranych z inicjatywy hodowcy - uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub serotyp *Salmonella* inny niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1)
- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody.

Wskazane powyżej środki, są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie hodowlanym indyków zakażenia w odniesieniu do celu wspólnotowego.

1.6.3 W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w stadzie hodowlanym indyków w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich indyków hodowlanych w stadzie, z tym że ptaki wykazujące kliniczne objawy choroby zawsze podlegają zabiciu;

- 2) zniszczenie zwłok drobiu padłego i zabitego zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) Nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1774/2002”;
- 3) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych;
- 4) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy uzyskano dodatni wynik badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella*;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1774/2002;
- 6) przeprowadzenie dokładnego oczyszczania i odkażania budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego, ich otoczenia, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod jego nadzorem, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub serotyp *Salmonelli* inny niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE)

Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Zaleca się podjęcie działań mających na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie, przede wszystkim:
  - a) odpowiedniej temperatury,
  - b) wilgotności,
  - c) wymiany powietrza,
  - d) odpowiedniego żywienia,
  - e) zachowanie prawidłowej obsady obiektu budowlanego oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa, w szczególności poprzez:
  - a) rewizję planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom,
  - b) zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym,
  - c) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
  - d) wyłożenie mat dezynfekcyjnych,
  - e) zaopatrzenie personelu w odzież ochronną.

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w celu sprawdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem ptaków do obiektu. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek. Próbkę do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub

4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

5) 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie, zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi indykami.

1.6.4 Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad hodowlanych indyków, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.5 programu, również w stosunku do tych stad indyków w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5 Środki, o których mowa w pkt 1.6.1.-1.6.4 programu, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w lit. C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.6 Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7 Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 Nr 45 poz. 271 z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570)
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.)
- 9) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);
- 13) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 14) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej

Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);

15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);

16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);

17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);

18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);

19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);

20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej koszty wykonywania zadań Inspekcji są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu. Z przepisu art. 3 ust. 2 pkt 1 tej ustawy wynika, że do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za indyki zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za ptaki padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie z budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej drobiu. W przypadku, kiedy indyki są kierowane do uboju, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży mięsa i ubocznych produktów zwierzęcych pozyskanych z tych indyków.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej produkty pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591).

Zgodnie z art. 49 ust. 7 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1 Struktura produkcji indyków hodowlanych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw utrzymujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, liczące nie mniej niż 250 sztuk, stada hodowlane indyków w roku 2008 przedstawiają się następująco:

Tabela 2.

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw utrzymujących >250 indyków hodowlanych	Liczba stad indyków hodowlanych	Średnia liczebność stad indyków hodowlanych
1.	Dolnośląskie	-	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	-	-	-
3.	Lubelskie	-	-	-
4.	Lubuskie	1	1	5000
5.	Łódzkie	-	-	-
6.	Małopolskie	-	-	-
7.	Mazowieckie	1	1	9000
8.	Opolskie	3	8	2327
9.	Podkarpackie	-	-	-
10.	Podlaskie	-	-	-
11.	Pomorskie	-	-	-
12.	Śląskie	1	5	1564
13.	Świętokrzyskie	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	14	33	1446
15.	Wielkopolskie	-	-	-
16.	Zachodniopomorskie	-	-	-

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 20 gospodarstw, w których utrzymywano 48 stad hodowlanych indyków liczących powyżej 250 sztuk.

Zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2007 r. (RRW-6), urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 26 907 747 indyków.

2.2 Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej według prognozy na 2009 r. miała wynieść 7,70 mln ton. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu, trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały wzrost produkcji w tym segmencie, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Polsce.

2.3 Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj. Stosowanie wytycznych nie jest obowiązkowe. Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP), które mają zastosowanie również w gospodarstwach utrzymujących indyki hodowlane.

2.4 Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia go na rynku;
- 2) zarobkowego przewozu drobiu lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) prowadzenia miejsc gromadzenia drobiu;
- 6) wytwarzania, pozyskiwania, konserwacji, obróbki, przechowywania, prowadzenia obrotu lub wykorzystywania materiału biologicznego pochodzącego od drobiu w ramach zakładu hodowli zarodkowej oraz zakładu reprodukcyjnego;
- 7) odchowu drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności, w ramach zakładu odchowu drobiu;
- 8) prowadzenia zakładu drobiu¹⁾;
- 9) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu²⁾.

Rozpoczęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu objęte jest obowiązkiem rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. Dodatkowo podmiot podejmujący wyżej wymienioną działalność obowiązany jest uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii w sprawie stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności,

---

¹⁾ Stosownie do art. 2 pkt 20 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zakład hodowli zarodkowej (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt reprodukcyjnych, prarodzicielskich lub rodzicielskich), zakład reprodukcyjny (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt użytkowych), zakład odchowu (prowadzący odchow drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności) oraz zakład wylęgu drobiu (czyli zakład prowadzący inkubację jaj wylęgowych, wylęg oraz dostarczanie piskląt jednodniowych, za które uważa się pisklęta drobiu mające mniej niż 72-godzinny życia, jeszcze niekarmione, a w przypadku piskląt kaczki piżmowej - *Cairina moschata* lub jej krzyżówki, które mogły być karmione), są objęte zbiorczym pojęciem zakładu drobiu.

²⁾ Kwestie te reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273, 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.).

bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

Działalność polegająca na organizowaniu targów, wystaw, pokazów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia go lub pochodzących od niego produktów na rynku, nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnieniu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia wyżej wymienionych działalności konieczne jest jedynie zgłoszenie ich rozpoczęcia, które powinno spełniać identyczne wymagania, jak w przypadku wniosku składanego przed rozpoczęciem działalności podlegającej zatwierdzeniu.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo, podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt, obowiązane są zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu co najmniej na 24 godziny przed planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów, co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy zostają określone w drodze rozporządzeń wykonawczych do ustawy, wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem, pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór nakazu lub zakazu określonego w decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ustawy). Oznacza to, iż brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej. Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5 Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w pkt 2.4 programu. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6 Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.) w zakładzie hodowli zarodkowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia rozdysponowania stada.

Zgodnie z rozdziałem 1 część II ust. 21 i 22 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych, w zakładzie wylęgu drobiu prowadzi się kartę wylęgu drobiu zawierającą informacje dotyczące każdej partii jaj wylęgowych umieszczonych w komorze lęgowej.

Kartę wylęgu drobiu prowadzi się oddzielnie dla jaj wylęgowych pochodzących z poszczególnych stad drobiu i przechowuje się przez 2 lata od dnia dokonania w niej wpisu.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.), jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7 Dokumenty, w które zaopatruje się zwierzęta i jaja wylęgowe w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94, z 31.03.2004, str. 44. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzspółnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz. 1342);
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.).

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.

2.8 Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

Nie dotyczy.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella spp.*

Populacja zwierząt objęta programem: indyki hodowlane

Rok wdrożenia: 2010

Numer referencyjny niniejszego dokumentu: GIWz.401prog-6/09

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

tel. +48 22 623 20 88

fax +48 22 623 14 08

giw@wetgiw.gov.pl

Wysłano do Komisji Europejskiej dnia: 30 kwietnia 2009

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonellozy odzwierzęcej

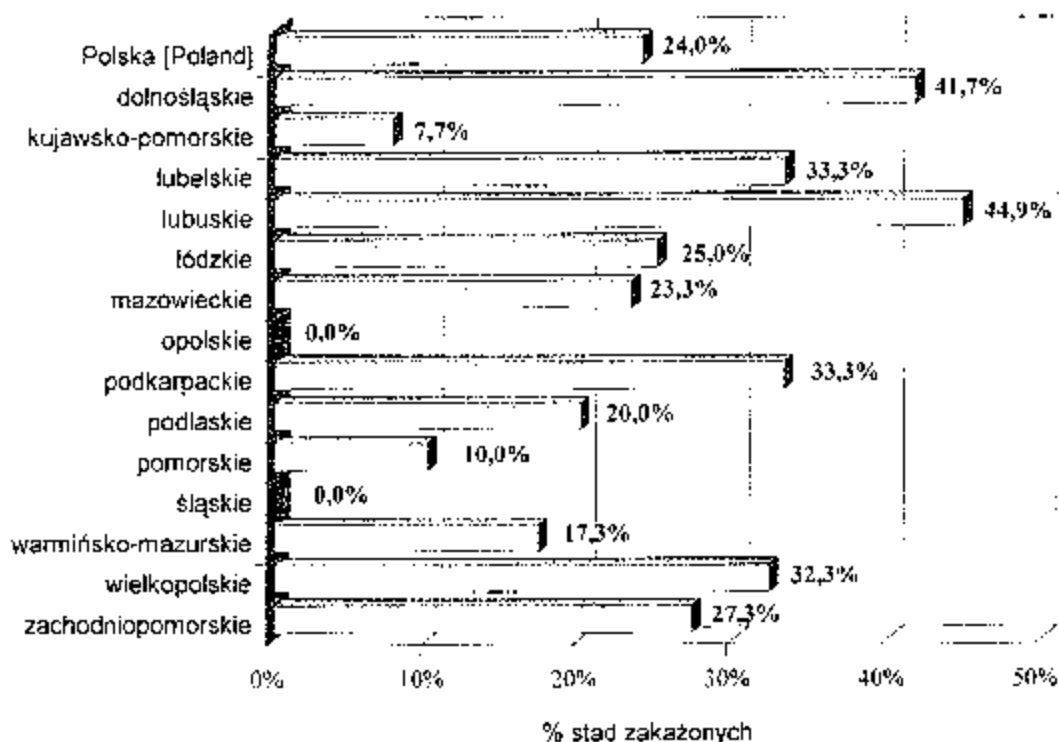
W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane indyków monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 1/99 zwalczania salmonelloz w stadach reprodukcyjnych drobiu, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t.14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 roku w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonelli* u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 3.10.2006, str. 22), zwaną dalej „decyzją 2006/662/WE”, badania podstawowe nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków. Pobrano do badania próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie

wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad, w których uzyskano dodatni wynik badań. Pałeczek *Salmonella* w stadach hodowlanych indyków nie wykryto.

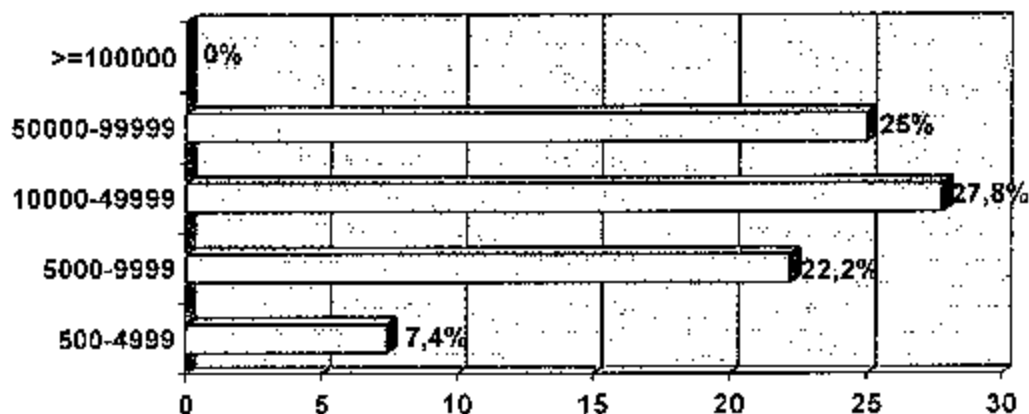
Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 26,9 % badanych stad indyków. Odsetek stad zakażonych *S. Enteritidis* lub *S. Typhimurium* wyniósł 4,2 %.

Tabela 3. Częstość występowania zakażeń pałeczkami *Salmonella* w poszczególnych województwach (według sprawozdania z badań podstawowych u indyków w kierunku występowania pałeczek *Salmonella*, opracowanego przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach)

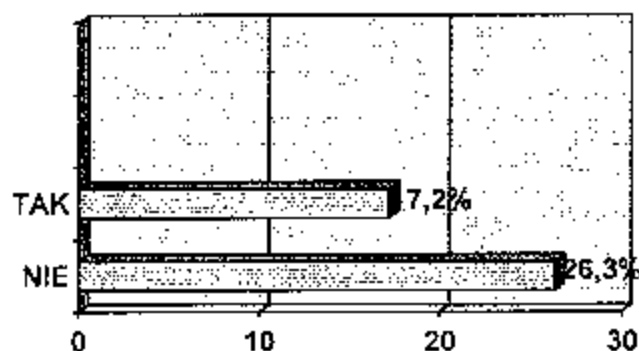
Liczebność stada nie miała istotnego statystycznie wpływu na występowanie pałeczek *Salmonella* w stadzie. Najwyższy procent zakażeń zanotowano w stadach o liczebności 10000 – 49999 indyków.

Tabela 4. Występowanie pałeczek *Salmonella* w stadzie indyków w zależności od liczebności stada

Natomiast badania wykazały, że stosowanie w gospodarstwie zasady „całe pomieszczenie pełne/całe pomieszczenie puste” wpływało na ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* w stadzie, jednak nie były to istotne statystycznie różnice.

Tabela 5. Odsetek stad zakażonych pałeczkami *Salmonella* w zależności od stosowania w gospodarstwie zasady „całe pomieszczenie pełne/całe pomieszczenie puste”

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3% oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3%). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7% oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatrucia pokarmowe wywołane przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, przede wszystkim mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy określa art.1 rozporządzenia nr 584/2008.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków, gdy docelowo odsetek stad, w których uzyskano dodatni wynik badań, zostanie zredukowany do 1 stada dorosłego indyków lub poniżej tej wartości do dnia 31 grudnia 2012 roku. Zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2010 będzie pierwszym rokiem realizacji programu. W trakcie realizacji programu w roku 2010 przewiduje się nie więcej niż 5 stad hodowlanych indyków

zakażonych *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium z 70 stad przewidzianych do zbadania w ramach programu.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego - stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego to stado dorosłe, w którym - w wyniku badania próbek urzędowych pobranych zgodnie z ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008 - wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel określony w rozporządzeniu nr 584/2008 będzie realizowany poprzez obowiązkowe badania wszystkich stad indyków hodowlanych objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada, zniszczenie zwłok indyków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w pkt 1.6.3 części A programu. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych indyków.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonelozы drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych indyków”, po przyjęciu, w drodze uchwały, przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe kwalifikowane do uzyskania współfinansowania przez Wspólnotę będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych, badań skuteczności mycia i odkażania oraz odszkodowania za likwidowane stada i jaja wylęgowe. Wyjściowy poziom zakażeń pączkami *Salmonella* stad hodowlanych indyków określono na

podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust.1 decyzji 2006/662/WE.

4. Środki przewidziane programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2010

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Ubój zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Zabicie zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Inne środki: obróbka lub zniszczenie paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

4.3 Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program podlega obowiązkowemu stosowaniu przez podmioty utrzymujące indyki hodowlane, z wyłączeniem podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt nie dotyczy

4.4.3 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadamiania o chorobie

Zakład higieny weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium powiadamia niezwłocznie właściwego powiatowego lekarza weterynarii. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania.

Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmonelloza jako choroba odzwierzęca oraz jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Salmonellozy drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na

środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4 Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6 i 1.7 w części A programu.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji zwierząt i stad nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy nie dotyczy

4.4.7 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

Akty prawa krajowego zostały określone w pkt 1.7 w części A programu.

4.4.8 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.9 Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629).

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad indyków oraz podmiotów zajmujących się obrotem nimi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu indyków, jaj wylęgowych oraz piskląt do państw trzecich. Osiągnięcie celu wspólnotowego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, ograniczy rozprzestrzenianie się pałeczek *Salmonella* wśród drobiu tego gatunku.

Dodatkowo, zgodnie z załącznikiem II sekcja E rozporządzenia nr 2160/2003, świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, doprowadzi do przerwania drogi pionowej przenoszenia zakażenia pałeczkami *Salmonella*.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych indyków w roku 2010 wyniosą 2 338 785 zł.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: 2004

Stan na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d)	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^(e) badań		Liczba stad zlikwidowa-nych ^(f)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(g)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(h)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(h)	
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpo- spolita Polska	Indyki	56	318726	-	-	51	0	0	3	0	0	0	0	0
Ogółem	Indyki reprod.					1* 2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), itp.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stała liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik badań ^(e)	Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w kg) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w kg) ^(a)			
												1* (a1)	(a2)	(a3)
Rzeczpospolita Polska						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	
Ogółem	Indyki reprod.	56	297912	-	-	50	44	0	1	3	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej

Rok: 2006

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie^(a): Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęte programem	Liczba stad, z których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość jaj zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skterowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)		(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska		60	296615	-	-	55	45	0	4	3	0	0	0	0	0
Ogółem	Indyki reprodu.										1849	0	37868	0	0

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla Salmonella Enteritidis, (a2) dla Salmonella Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium.

(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2007

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(e)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(e)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)		
						1* ^(a)	2* ^(a)			(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska														
Ógółem	Indyki reprodu.	66	318829	-	-	61	47	1	1	2	0	0	0	0

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stała liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2008

Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(c)		Liczba stad ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowa-nych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj sklerowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
						1*	2*	(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a4)	(a3)
Rzeczpo- spolita Polska	Indyki	77	380724	-	-	70	56	1	4	3	0	0	0	0	0
Ogółem	Indyki reprod										2271	0	114894	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji. (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

7. Cele

7.1. Cele testów

7.1.1. Cele testowania stad

Rok: 2010

Stan na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis ; *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywana na liczba stad do zbadania ^(d)		Przewidywana wana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana na liczba zwierząt uбитia lub zabicia ^(a)	Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w kg) ^(a)		Przewidywana wana ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba w sztukach lub masa w kg) ^(a)				
						(a1)	(a2)	(a3)	(a4)		(a3)	(a4)					
Rzeczpospolita Polska	Indyki reprodu.	75	38000	70	378000	70	1	4	3	5	0	24747	0	180000	0	0	
Ogółem																	

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu³⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem* (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania						
1.1. Koszt analizy				600	142	tak
	Badanie: liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	20	30			
	Badanie: liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	5	70	350	82,83	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Materiały + pobranie	20	10	150	35,50	tak
1.3. Inne koszty	Dojazd do fermy + dowóz próbek do laboratorium	20	160	2400	567,97	tak
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-	-

2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za stado zniszczone	2 stada po ok. 5000 zwierząt	230000 / stado (koszty wstawienia nowego stada)	460000	108 860,28		tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja jednego stada	5 stad po ok. 5000 zwierząt	1 zł/ jajo	20000	4733,05		tak
3.2. Koszt transportu ptaków do rzeźni	Transport jednego stada	3 stad	1620	4860	1150,13		tak
3.3. Koszt załadunku ptaków	Załadunek jednego stada	3 stada	4500	13500	3194,81		nie
3.3 Koszty zniszczenia	Jaja wylęgowe	6000 kg	0,50 zł / kg	3000	709,96		nie
	Zwierzęta	60000 kg	0,50 zł / kg	30000	7099,58		nie
	Pasze	500 kg	0,50 zł/kg	250	59,16		nie
3.4. Strata w przypadku uboju	Odszkodowanie za ptaki kierowane do rzeźni, pomniejszone o wartość rzeźną	3 stada	600000 / stado	1800000	425975,01		
3.5. Koszt obróbki produktów (jaja, jaja wylęgowe)	-	-	-	-	-		tak

4. Czyszczenie i odkażanie**							
4.1. Koszt badania skuteczności odkażenia	Badanie bakteriologiczne 4 puli próbek	5	400	2000	473,30		tak
4.2. Koszt dojazdu	Do fermy i do laboratorium	5	160	800	189,32		tak
4.3. Koszt pobrania próbek do badań skuteczności odkażenia	Pobranie próbek	5	7	35	8,28		tak
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie w celu realizacji programu)	Rzeczoznawcy	5	34	340	80,46		nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje	-	-	-	-		-
7. Inne koszty	Odszkodowania za pasze	500 kg	1 zł/kg	500	118,32		-
OGÓLEM					2 338 785	553 479,96	

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro, ogłoszonego przez NBP z dnia 16 stycznia 2009 r., który wynosił 4,22 zł.

** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywaną zawsze przed zasiedlaniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez właściciela.

3; Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości środków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r., Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstotliwości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następująca definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następująca definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmoneloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicję stada zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmieniona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stada, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Zygadek

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLI W STADACH RZEŹNYCH INDYKÓW NA ROK 2010

Część A

a) Cel programu

Założeniem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony rozporządzeniem Komisji nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenie częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad rzeźnych indyków w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad, w których uzyskano dodatni wynik badania w odniesieniu do *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1 % lub poniżej tej wartości. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r. Natomiast zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2010 będzie pierwszym rokiem realizacji programu.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach rzeźnych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia Komisji (WE) nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

Zgodnie z załącznikiem II części E rozporządzenia nr 2160/2003 świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium braku *Salmonella* w 25 gramach tego mięsa. Program zakłada osiągnięcie celu wspólnotowego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad rzeźnych indyków do 1% stad zakażonych do dnia 31 grudnia 2012 roku, a tym samym ograniczenie występowania *Salmonella* w świeżym mięsie drobiowym.

1. Wymagania ogólne

1.1 Występowanie salmonellozy (salmonella odzwierzęca) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem wyników otrzymanych w ramach monitorowania zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/99/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, ze szczególnym uwzględnieniem wartości w zakresie częstości występowania tych serotypów *Salmonelli*, których dotyczą programy kontroli *Salmonelli*

Występowanie salmonellozy odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B w pkt 2 programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad rzeźnych i hodowlanych indyków przedstawiało się następująco:

Tabela 1

Rok	liczba zbadanych stad*	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2004	4424	8,6	0,5	0,9

* wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w uzasadnionych przypadkach badania laboratoryjne mogą przeprowadzać zatwierdzone laboratoria inne, niż wyżej wymienione.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych

przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Laboratorium weterynaryjnym wchodzącym w skład innych jednostek organizacyjnych Inspekcji Weterynaryjnej jest Laboratorium Badania Mleka Surowego działające jako gospodarstwo pomocnicze przy Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Skierniewicach.

Zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek zgromadzonych w ramach programu, są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;

- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) są akredytowane w kierunku metody badawczej opisanej w załączniku D do normy ISO 6579:2002;
- 2) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz
- 3) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

Laboratorium przeprowadza każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu należy umieścić jeden z poniższych zapisów:

- 1) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium;
- 3) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium. Stwierdzono obecność *Salmonella* (podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- 4) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Krajowym laboratorium referencyjnym salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

1.4. Metody stosowane przy badaniu próbek w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach rzeźnych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatkowej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe pasz lub stad

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach rzeźnych indyków w ciągu 3 tygodni przed przemieszczeniem ptaków do rzeźni. Zgodnie z rozdziałem B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, wyniki analizy próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek, stąd też może zaistnieć konieczność ponownego pobrania próbek w tym samym stadzie. Procedura pobierania i przesyłania próbek została opisana w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem indyków do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca ma obowiązek umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie rzeźnych indyków oraz terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych. Wyniki analizy próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium, wyników analiz próbek pobranych w ramach programu, a także szczegóły dotyczące stad, w tym wiek, liczbę ptaków, zdrowotność stada oraz zastosowane leki i zabiegi w stadzie.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3 programu, przeprowadzające badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy niezwłocznie informuje właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o wykryciu serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii.

W przypadku stwierdzenia, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określa rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii zostały opisane w ust. 1 lit. b pkt 3 (iii) załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzane z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad rzeźnych indyków w zakresie wykrywania serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. nr 144, poz. 1045 oraz z 2008 r. Nr 144, poz. 899) oraz art. 44 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004 r., str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3 t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem próbek pobranych w stadzie rzeźnym indyków z inicjatywy hodowcy w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem ptaków do rzeźni lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w tych próbkach, stosuje się przepisy art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia

zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz.1342). Hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do obiektów budowlanych lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby lub zakażenia, źródeł choroby lub źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia.

1.6.2. W przypadku, o którym mowa w ppkt 1.6.1 programu, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych obiektach budowlanych lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,

b) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do obiektów budowlanych i wyjściami z tych obiektów, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu gospodarstwa;

5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,

b) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

W przypadku przemieszczania ptaków do uboju w rzeźni drobiu, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym - w wyniku badania próbek pobranych z inicjatywy hodowcy - uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium, lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub serotyp *Salmonella* inny niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1);

c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody.

Wskazane powyżej środki są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie rzeźnym indyków zakażenia w odniesieniu do celu wspólnotowego.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w stadzie rzeźnym indyków w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zwłok indyków padłych, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92),
- b) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych indyków,
- c) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*,
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- e) przeprowadzenie dokładnego oczyszczania i odkażania obiektów budowlanych, w których były przetrzymywane indyki ze stada zakażonego, ich otoczenia, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod jego nadzorem, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a - d,
- f) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie;

2) zakazuje przemieszczania indyków z gospodarstwa do gospodarstwa oraz pomiędzy stadami w obrębie gospodarstwa, zanim zostaną one przemieszczone

do rzeźni w celu dokonania uboju, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium* lub serotyp *Salmonelli* inny niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych.

Zaleca się podjęcie działań mających na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (w szczególności poprzez zapewnienie odpowiedniej temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, odpowiedniego żywienia, zachowania prawidłowej obsady obiektu budowlanego) oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (w szczególności poprzez rewizję planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do obiektów budowlanych osobom postronnym, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną).

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w celu sprawdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem ptaków do obiektu. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi indykami.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad rzeźnych indyków, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.2 programu, również w stosunku do tych stad indyków w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 1177/2006”.

1.7 Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045 oraz z 2008 r. Nr 144, poz. 899);
- 4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 Nr 45 poz. 271, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590 z późn. zm.);
- 9) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);

- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);
- 13) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 14) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu

przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);

20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej koszty wykonywania zadań Inspekcji są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu. Z przepisu art. 3 ust. 2 pkt 1 tej ustawy wynika, że do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej produkty pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, który nie może być poddany odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591).

Zgodnie z art. 49 ust. 7 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko

prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków rzeźnych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw utrzymujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, liczące nie mniej niż 250 sztuk, stada rzeźne indyków w roku 2008 przedstawiały się następująco:

Tabela 2.

Lp.	Województwo	Łączna liczba gospodarstw utrzymujących indyki rzeźne	Liczba gospodarstw utrzymujących >500 indyków rzeźnych	Liczba stad rzeźnych indyków	Średnia liczebność stad rzeźnych indyków
1	Dołnośląskie	34	32	73	2700
2	Kujawsko-pomorskie	31	30	68	7700
3	Lubelskie	38	38	60	8445
4	Lubuskie	116	108	165	10052
5	Łódzkie	16	15	23	7894
6	Małopolskie	11	11	19	5783
7	Mazowieckie	71	71	130	1282
8	Opolskie	6	6	12	21800
9	Podkarpackie	10	10	15	6400
10	Podlaskie	14	14	32	7500
11	Pomorskie	8	8	15	8627

12	Śląskie	6	6	18	9000
13	Świętokrzyskie	2	2	2	5500
14	Warmińsko-mazurskie	328	326	443	1942
15	Wielkopolskie	67	63	175	70045
16	Zachodniopomorskie	49	24	76	9593

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 807 gospodarstw utrzymujących indyki rzeźne, w tym 764 gospodarstwa liczące powyżej 500 indyków rzeźnych, w których utrzymywano w sumie 1326 stad indyków rzeźnych. Najwięcej gospodarstw (43%) znajdowało się w województwie warmińsko-mazurskim. Średnia liczebność stad rzeźnych indyków wahała się w poszczególnych województwach i wynosiła od 1282 w województwie mazowieckim do 70045 w województwie wielkopolskim.

Dane dotyczące rzeźni ubijających indyki w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiały się następująco:

Tabela 3.

Lp.	Województwo	Liczba rzeźni ubijających indyki	Średnia wydajność ubojowa rzeźni	Liczba indyków ubitych w 2007r.	Liczba indyków ubitych w I półroczu 2008r.
1	Dolnośląskie	-	-	-	-
2	Kujawsko-pomorskie	2	20500/tydz.	732064	359958
3	Lubelskie	1	6500/tydz.	350680	169790
4	Lubuskie	6	29675/tydz.	6642155	3688994
5	Łódzkie	2	14750/tydz.	331376	92340
6	Małopolskie	1	2000/tydz.	70286	43950
7	Mazowieckie	4	14500/tydz.	1653468	668367
8	Opolskie	-	-	-	-
9	Podkarpackie	-	-	-	-
10	Podlaskie	-	-	-	-
11	Pomorskie	1	8380/tydz.	435739	197441
12	Śląskie	2	80000/m-c	1112738	625937
13	Świętokrzyskie	-	-	-	-

14	Warmińsko-mazurskie	11	131065/m-c	12077468	3800653
15	Wielkopolskie	6	94900/m-c	2875294	1544832
16	Zachodniopomorskie	-	-	-	-

W sumie w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działało 36 rzeźni ubijających indyki, najwięcej (11 rzeźni) w województwie warmińsko – mazurskim.

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej i zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2007 r. (RRW-6) urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 26 907 747 indyków.

2.2 Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7, 40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej według prognozy na 2009 r. miała wynieść 7,70 mln ton. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu, trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały wzrost produkcji w tym segmencie, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Polsce.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj. Stosowanie wytycznych nie jest obowiązkowe. Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP), które mają zastosowanie również w gospodarstwach utrzymujących indyki rzeźne.

2.4. Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej do wydawania decyzji administracyjnych oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia na rynku drobiu lub produktów pochodzących z tych zwierząt;
- 2) zarobkowego transportu drobiu lub transportu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu¹⁾.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie zarobkowego transportu drobiu i skupu oraz obrotu nim lub prowadzenia stacji kwarantanny jest dozwolone po uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii stwierdzającej spełnienie wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

---

¹⁾ Kwestie te reguluje rozporządzenie nr 1774/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92). Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 808/2003 z dnia 12 maja 2003 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające przepisy dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 117 z 13.05.2003, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 38, str. 513).

Powiatowy lekarz weterynarii, wydając decyzję stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Działalność polegająca na organizowaniu targów, wystaw, pokazów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia go lub pochodzących od niego produktów na rynku nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnieniu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia wyżej wymienionych działalności jest konieczne jedynie zgłoszenie, w formie pisemnej, ich rozpoczęcia, które powinno spełniać identyczne wymagania, jak w przypadku wniosku składanego przed rozpoczęciem działalności nadzorowanej podlegającej zatwierdzeniu.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zostały zobowiązane także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej oraz o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo, podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt są obowiązane zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu co najmniej na 24 godziny przed planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie spełnienia wymagań weterynaryjnych są obowiązane zapewniać wymagania lokalizacyjne, zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem, pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Podmiot przeprowadzający kontrole, oprócz prawa wstępu na teren, na którym podmioty prowadzą działalność nadzorowaną, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, ma prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych. Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego. Inspekcja Weterynaryjna łączy w tym zakresie realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami do wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej zostały naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór nakazu lub zakazu określanego w drodze decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku gdy kontrolowany podmiot nie zastosuje się do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych

zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, z tym że decyzja ta nie może z mocy prawa zostać wydana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt). Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5 Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w pkt 2.4 programu.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6 Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym indyków, jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022).

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.), jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7 Dokumenty, w które zaopatruje się zwierzęta w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);

- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzspółnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. UE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002 r., str. 1. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia nr 853/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłkom produktów pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14), towarzyszą świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.

2.8 Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt.

Nie dotyczy.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella spp.*

Populacja zwierząt objęta programem: indyki rzeźne

Rok wdrożenia: 2010

Numer referencyjny niniejszego dokumentu: GIWz.401prog-6/09

Dane kontaktowe (nazwisko, telefon, faks, e – mail):

Główny Inspektorat Weterynarii

tel. +48 22 623 20 88

fax +48 22 623 14 08

giw@wetgiw.gov.pl

Wysłano do Komisji Europejskiej dnia: 30 kwietnia 2009

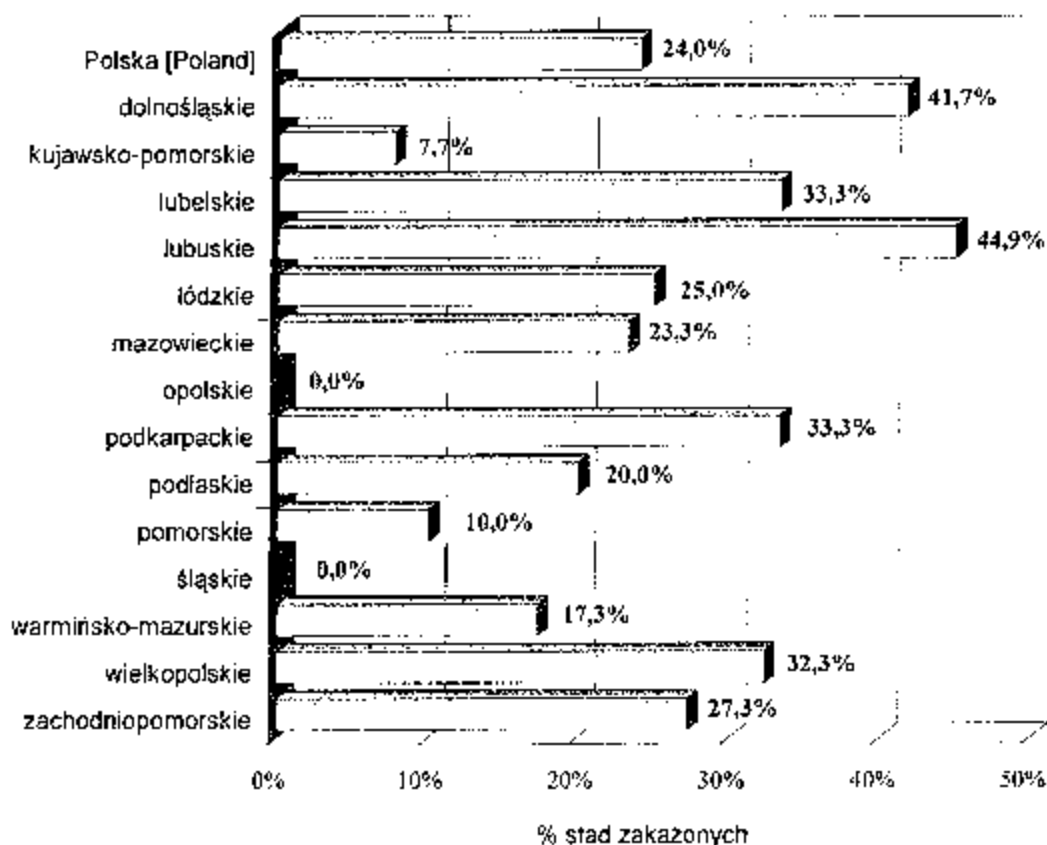
2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada rzeźne indyków monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 2/99 zwalczania salmonelloz w stadach drobiu rzeźnego (IW.ZIIS-2/99), opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t.14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 roku w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 3.10.2006, str. 22), zwanych dalej „decyzją 2006/662/WE”, badania podstawowe nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków. Pobrano do badania próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich Unii

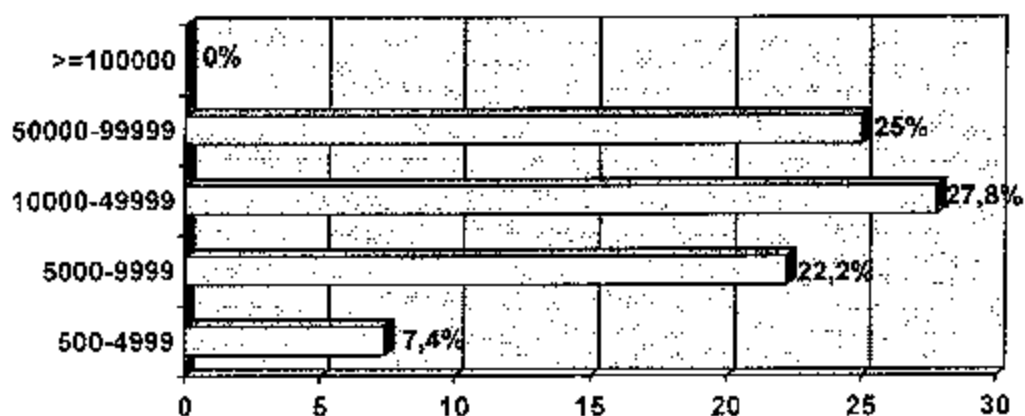
Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad, w których uzyskano dodatni wynik badań.

Tabela 4. Częstość występowania zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach indyków w poszczególnych województwach

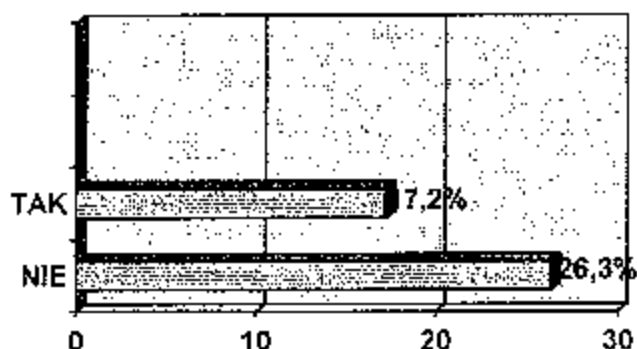
Liczebność stada nie miała istotnego statystycznie wpływu na występowanie pałeczek *Salmonella* w stadzie. Najwyższy procent zakażeń zanotowano w stadach o liczebności 10000 – 49999 indyków.

Tabela 5. Występowanie pałeczek *Salmonella* w stadzie indyków w zależności od liczebności stada.

Natomiast badania wykazały, że stosowanie w gospodarstwie zasady „całe pomieszczenie pełne/całe pomieszczenie puste” wpływało na ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* w stadzie, jednak nie były to istotne statystycznie różnice.

Tabela 6. Odsetek stad zakażonych pałeczkami *Salmonella* w zależności od stosowania w gospodarstwie zasady „całe pomieszczenie pełne/całe pomieszczenie puste”.

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3% oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3%). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7% oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu

Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywoływanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych. Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

W 2008 r., z 2043 stad rzeźnych indyków, przebadano 1224 stad z inicjatywy hodowcy oraz 846 stad - urzędowo w kierunku pałeczek *Salmonella*, w 218 stadach wykryto obecność *Salmonella*. Najczęściej były to serotypy inne niż *Salmonella* Typhimurium oraz Enteritidis, które cechuje zdolność do wywoływania zakażeń u wielu gatunków ptaków i ssaków, a także u człowieka.

Serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej (na podstawie danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2006 r.):

- 1) *Salmonella* Enteritidis D – 77,6 %;
- 2) *Salmonella* Typhimurium B – 6,73 %;
- 3) *Salmonella* Hadar C2 – 3,9 %;
- 4) *Salmonella* Infantis C1 - 2,83 %;
- 5) *Salmonella* Virchow C1 - 2,48 %.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy określa art.1 rozporządzenia nr 584/2008.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych, gdy docelowo odsetek stad, w których uzyskano dodatni wynik badań w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium zostanie zredukowany do 1 % lub poniżej tej wartości do dnia 31 grudnia 2012 roku.

Zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2010 będzie pierwszym rokiem realizacji programu. W trakcie realizacji programu w roku 2010 przewiduje się nie więcej niż 42 stada rzeźne indyków zakażone *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium z około 2000 stad przewidzianych do zbadania w ramach programu.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego: stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego to stado rzeźnych indyków, w którym - w wyniku badania próbek urzędowych pobranych zgodnie z pkt. 2.2.2 oraz pkt. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008 - wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel określony w rozporządzeniu nr 584/2008 będzie realizowany poprzez obowiązkowe badania przed ubojem wszystkich wszystkich stad rzeźnych indyków objętych zakresem rozporządzenia 2160/2003. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: zakaz przemieszczania indyków, chyba że drób przed zakończeniem tuczu na wniosek hodowcy zostanie przemieszczony do rzeźni, zniszczenie zwłok ptaków padłych, przetworzenie lub zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w pkt 1.6.3 części A programu. Istotnym środkiem do osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach rzeźnych indyków.

Zgodnie z załącznikiem II rozdział E ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do tego rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „brak pałeczek *Salmonella* w 25 g”.

Stosownie do art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z indyków przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonellozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych”, po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe uzyskane na współfinansowanie będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych oraz badań skuteczności przeprowadzonego oczyszczania i odkażania. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad indyków rzeźnych określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust.1 decyzji 2006/662/WE.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo, w każdym roku realizacji programu, we wszystkich stadach w 10% gospodarstw utrzymujących przynajmniej 500 indyków rzeźnych jest przeprowadzane urzędowe pobranie próbek. Urzędowe pobranie próbek jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

Urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2010

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Inne środki: obróbka lub zniszczenie paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo stanowiące podstawę do rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu

lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Akty prawne stanowiące podstawę do identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy.

4.4.3. Akty prawne stanowiące podstawy do powiadomienia o chorobie

Zakład higieny weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium powiadamia natychmiast o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca pochodzenia próbki. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmonelloza jako choroba odzwierzęca i jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Określone salmonellozy drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii

Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4 Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku uzyskania wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w pkt 1.6 i 1.7 w części A programu.

4.4.4.1. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być niezwłocznie zgłaszane przez zatwierdzone laboratorium powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na miejsce prowadzenia gospodarstwa.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych w tym przypadku ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określa rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).

4.4.4.2. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych urzędowo w stadzie rzeźnych indyków, w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.4.3. Zasady stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych oraz przeprowadzenia szczepień określają przepisy rozporządzenia nr 1177/2006.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

- nie dotyczy

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

Akty prawa krajowego zostały określone w pkt 1.7 w części A programu.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

– nie dotyczy.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629).

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców indyków oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „brak pałeczek *Salmonella* w 25 g”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe jest jednym z głównych źródeł zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane kwalifikowane do ubiegania się o współfinansowanie przez Wspólnotę koszty „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych” w roku 2010 wyniosą 80 434 zł.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: 2004

Stan na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(e)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(e)	liczba zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)		liczba jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)	
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospo- lita Polska						1*	2*							
Ogółem	Indyki różne	1592	16556469	-	-	885	739	15	14	68	2	3	16500	22000

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada indyków rzeźnych.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wynik badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d)	Liczba stad, ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowa-nych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							1* (a1)	2* (a2)			(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospo- lita Polska														
Ogółem	Indyki różne	1676	15658581	-	-	927	784	22	27	122	7	2	14000	72986

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada Indyków rzeźnych.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatkni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2006 Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba zwierząt		Łączna liczba stad ^(c)	Liczba stad zbadanych ^(d)	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^(e) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(f)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(g)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(h)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ⁽ⁱ⁾	
		liczba	objęta programem			(a1)	(a2)					(a3)
Rzeczpospolita Polska				1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	
Ogółem	Indyki rzeźne	17985392		1069	844	13	78	63	12	2	7000	179600

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów: *Salmonella* – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada indyków rzeźnych.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych indyków rzeźnych.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2007 Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie (a1): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada (b)	Łączna liczba stad (c)		Łączna liczba zwierząt		Łączna liczba stad objęta programem	Liczba zbadanych stad (d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem (e)		Liczba stad zlikwidowanych (f)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych (g)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) (h)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) (i)
		liczba stad	liczba stad	liczba stad	liczba stad			(a1)	(a2)				
Rzeczpospolita Polska							1*	2*					
Ogółem	indyki	2053	20289034	-	-	-	1146	992	24	73	172	5	2
	różne										69200	93940	

(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada indyków rzeźnych.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stada wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych indyków rzeźnych

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

Rok: 2008 Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy i pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^(e) : badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)			
							(a1)	(a2)	(a3)					(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska						1*										
Ogółem	Indyki rzeźne	2043	20945198	-	-	1224	846	7	53	158	10	3	14950	83000	-	-

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów) – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada indyków rzeźnych.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadac środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych indyków rzeźnych.

1* - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2* - badania laboratoryjne próbek pobranych przez właściwy organ Inspekcji Weterynaryjnej.

7. Cele

7.1. Cele testów

7.1.1. Cele testowania stad

Rok: 2010

Stan na dzień:

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis; *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba stad objętych do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań	Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba zwierząt do ubicia lub zabicia ^(e)	Przewidywana liczba stad do zniszczenia (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Przewidywana liczba jaj skierowana do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
						(a4)	(a3)		(a4)	(a3)		(a4)
Rzeczpospolita Polska	Indyki	2043	20945198	2043	17	25	82	42	0	418904	0	-
Ogółem	różne	2043	20945198	2043	17	25	82	42	0	418904	0	-

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić słownie do sytuacji. (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada indyków rzeźnych.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu⁴⁾

Koszty	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)*	Finansowanie wspólnotowe
1. Testy						
1.1. Koszt analiz	Badanie: liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	250 stad	30	7500	1774,89	tak
	Badanie: liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	42 stada	70	2940	695,75	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Materiały + pobranie	250 stad	10	2500	591,63	tak
1.3. Inne koszty	Koszt dojazdu do fermy + dowóz próbek do laboratorium	250 stad	160	40000	9466,11	tak
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-

2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój	Program nie przewiduje							
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Koszt transportu	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3 Koszt zniszczenia	-	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszty obróbki produktów	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Czyszczenie i odkażanie	Badanie bakteriologiczne 4 puli próbek							
4.1. Koszt badania skuteczności odkażania	42 stada	400	16800	3975,76	16800	3975,76	16800	tak
4.2. Koszt dojazdu	42 stada	160	6720	1590,30	6720	1590,30	6720	tak
4.3. Koszt pobrania próbek do badań skuteczności odkażania	42 stada	7	294	69,57	294	69,57	294	tak
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie w celu realizacji programu)	10 stad	34	680	160,92	680	160,92	680	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje							
7. Inne koszty	10 stad	200	2000	473,30	2000	473,30	2000	nie
OGÓLEM			80 434	19 034,88	80 434	19 034,88	80 434	

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro z dnia 15 stycznia 2009 r. ogłoszonego przez NBP, który wynosił 4 2256 zł

** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywaną zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę.

³⁾ Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości środków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r. Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstotliwości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następująca definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następująca definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 546/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmoneloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicję stada zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmieniona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stada, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Zdzienicki

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA* W STADACH NIOSEK GATUNKU KURA (*GALLUS GALLUS*) NA 2010 ROK

CZĘŚĆ A

1) Cel programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Cel wspólnotowy został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE L 211 z 01.08.2006, str. 4), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1168/2006”. Rozporządzenie nr 1168/2006 wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2010 w przypadku, gdy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej roczna minimalna wartość procentowa ograniczenia liczby stad dorosłych kur niosek z wynikiem dodatnim zostanie zmniejszona o odpowiednią wartość procentową, określoną w art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006 lub, gdy odsetek stad z wynikiem dodatnim zostanie zredukowany do 2% lub poniżej tej wartości.

Program nie dotyczy produkcji jaj konsumpcyjnych, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, czyli:

- 1) produkcji na użytek własny oraz
- 2) produkcji w celu sprzedaży bezpośredniej.

2) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 2 do załącznika rozporządzenia nr 1168/2006 co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

Program jest zgodny z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

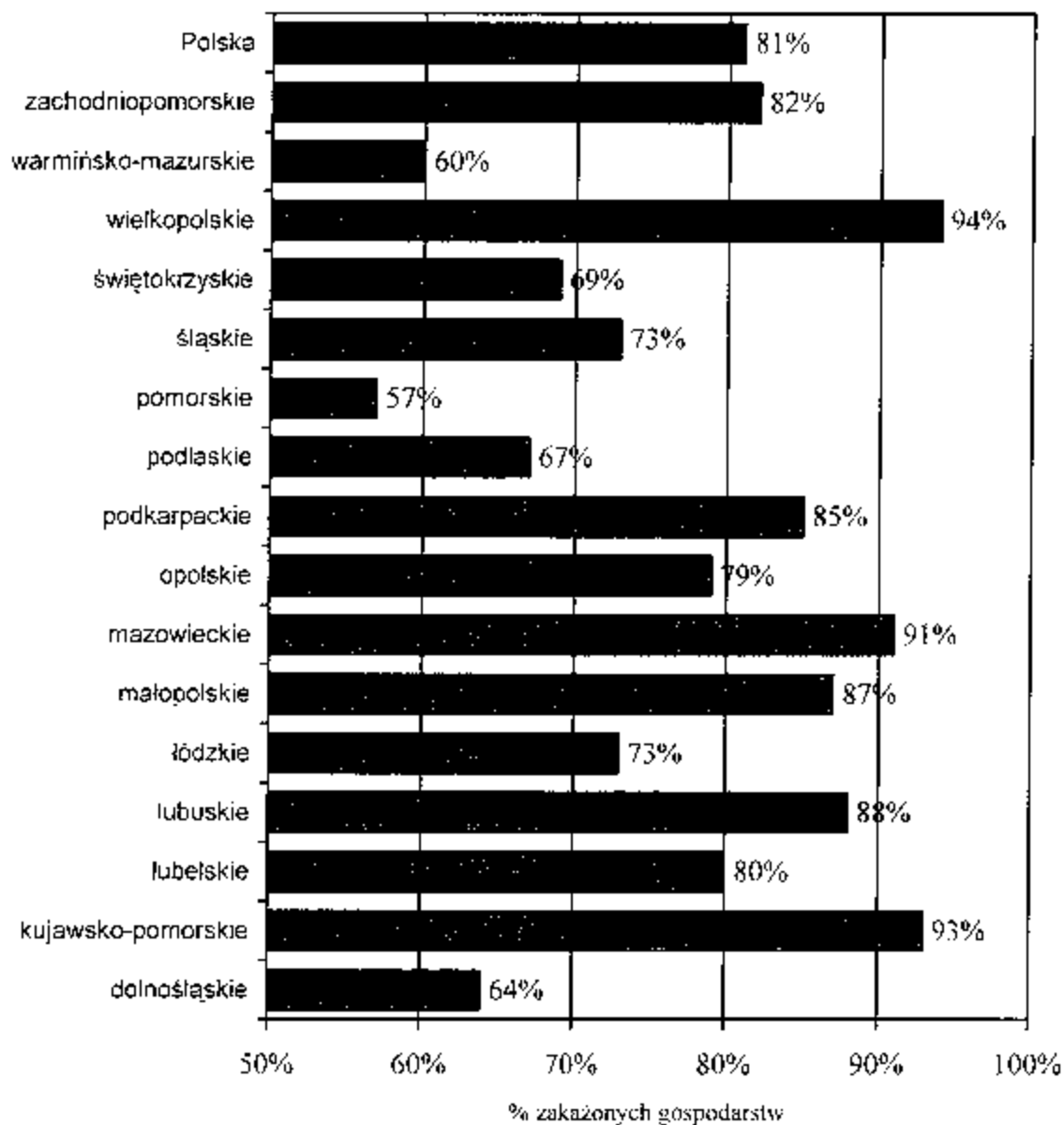
1. Wymagania ogólne

1.1 Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2004 r. do 30 września 2005 r. przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30). Do badania pobrano próbki w 440 stadach kur niosek utrzymywanych w 355 fermach. W oparciu o wyniki tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej, określono, zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006, minimalny poziom redukcji liczby stad z wynikiem dodatnim o 40%, w pierwszym roku realizacji programu.

Tabela 1. Odsetek występowania zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w poszczególnych województwach (według sprawozdania z badań podstawowych u kur niosek w kierunku występowania pałeczek *Salmonella*,

opracowanego przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach)

Wyższy odsetek zakażeń odnotowano w gospodarstwach o dużej obsadzie niosek, co przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2.

Obsada gospodarstwa	Liczba gospodarstw	% zakażonych
---------------------	--------------------	--------------

	poddanych badaniu	zakażonych	gospodarstw
1000-2999	65	38	58%
3000-4999	43	32	74%
5000-9999	65	49	75%
10000-29999	129	115	89%
powyżej 30000	138	121	88%
Suma:	440	355	81%

Częstotliwość występowania bakterii *Salmonella* w stadach kur niosek jaj konsumpcyjnych w Rzeczypospolitej Polskiej zależy również od sposobu chowu.

Pałeczki *Salmonella* wykryto w 1565 badanych próbkach, co stanowi 51% przebadanych próbek. Próbkę kurzu były częściej zakażone niż próbki kału i wymazów podeszwowych, co wskazuje na skażenie środowiska kurnika. Wysoki odsetek ferm zakażonych uzasadnia wdrożenie programu zwalczania.

W 2008 roku, stanowiącym pierwszy rok realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, z 1479 stad kur niosek zbadanych w ramach programu, *S. Enteritidis* i *S. Typhimurium* urzędowo stwierdzono w 135 stadach, co stanowi 9,13% zakażenia. W związku z zadowalającymi wynikami realizacji programu w 2008 r., dokonano aktualizacji prognozy liczby zakażonych stad niosek oraz szacunkowych kosztów programu w 2010 r.

U ludzi, do zakażeń pałeczkami *Salmonella* najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, głównie produktów drobiowych: mięsa i jaj. Zgodnie z danymi zawartymi w „Meldunkach o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce”, opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, w 2007 roku – 11565 przypadków, natomiast w 2006 roku - 13214 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*. Powyższe dane wskazują na trend spadkowy w odniesieniu do zatruc pokarmowych u ludzi wywołanych przez te bakterie.

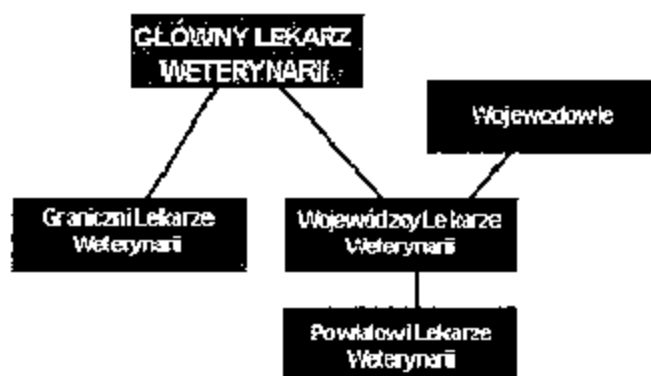
1.2 Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w uzasadnionych przypadkach badania laboratoryjne mogą przeprowadzać inne niż wyżej wymienione zatwierdzone laboratoria.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Laboratorium weterynaryjnym wchodzącym w skład innych jednostek organizacyjnych Inspekcji Weterynaryjnej jest Laboratorium Badania Mleka Surowego działające jako gospodarstwo pomocnicze przy Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Skierniewicach.

Zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3 Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek zgromadzonych w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;

- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) są akredytowane w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN –EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz
- 3) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

1.4 Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w pkt 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp., w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatkowej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5 Kontrole urzędowe w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) jest obowiązkowe, zostały określone w rozdziale B załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003. Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w pkt 2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Pobieranie próbek w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) piskląt jednodniowych przeprowadza się zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki, lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę.

Pobieranie i przesłanie do analizy próbek w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki nieśnej odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Pobieranie i przesyłanie do analizy próbek u niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie nieśności odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt. 2.1.

załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 co 15 tygodni, przy czym pierwsze pobranie próbek powinno nastąpić między 22 a 26 tygodniem życia ptaków.

Pobieranie próbek na wskazanych powyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Wykrycie serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu dla miejsca prowadzenia gospodarstwa powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w pkt 1.3 programu, przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Jeśli zostanie stwierdzony efekt hamujący wzrost bakterii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii zostały określone w pkt 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Procedura pobierania i przesyłania próbek urzędowych została określona w pkt 2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Zgodnie z ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6 Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto *Salmonella spp.*, w szczególności podjęte w celu ochrony zdrowia publicznego, a także inne podjęte środki zapobiegawcze, np. szczepienia.

Stosownie do art. 52 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prowadzi się monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych. Obowiązkiem monitorowania objęte są między innymi salmonellozy i ich czynniki chorobotwórcze.

Obowiązek monitorowania obejmuje zbieranie, przechowywanie, analizowanie i rozpowszechnianie danych dotyczących salmonelloz i ich czynników chorobotwórczych na wszystkich etapach produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego.

Ogólne zasady przeprowadzania kontroli urzędowych są określone w rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.

Kontrole urzędowe w rzeźniach obejmujące m.in. badanie przedubojowe oraz poubojowe drobiu skierowanego do uboju są prowadzone przez Inspekcję Weterynaryjną na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75). Inspekcja Weterynaryjna sprawuje również nadzór nad rozbiorem i przetwórstwem mięsa drobiowego oraz nad chłodniami składowymi oraz hurtowniami, które mają pomieszczenia z kontrolowaną temperaturą.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.) nakłada obowiązek przeprowadzania w rzeźniach prowadzących ubój drobiu badań 5 zbiorczych próbek pobranych z tuszek drobiu w kierunku pałeczek *Salmonella*.

Plan pobierania próbek przy produkcji mięsa drobiowego zostanie określony po ustanowieniu szczegółowych zasad, o których mowa w lit. E ust. 2 załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

Sprzedaż detaliczna produktów drobiowych objęta jest nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która opracowuje coroczne „Plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu”.

1.6.1 W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, lub wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy efektu hamującego wzrost bakterii stosuje się przepisy art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub ich zwłoki;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa oraz produktów pochodzących od niosek, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia.

1.6.2 W przypadku, o którym mowa w pkt 1.6.1, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach niosek w gospodarstwie, zgodnie z pkt 2.1 lit. d załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
  - c) przetrzymywanie jaj w warunkach uniemożliwiających rozprzestrzenienie zakażenia; jeżeli nie istnieje możliwość przetrzymywania jaj w magazynie fermy, należy poinformować hodowcę o możliwości skierowania ich do przetwórstwa z poddaniem obróbce cieplnej; przemieszczenie jaj odbywa się za zgodą organu Inspekcji Weterynaryjnej wydanej w porozumieniu z organem sprawującym nadzór nad zakładem, w którym jaja te mają być przetworzone; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003;
- 5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

- a) wywożenia jaj z gospodarstwa z wyłączeniem przemieszczania bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003,
- b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
- c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody,
- d) przemieszczania niosek z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania do uboju w rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju i badania poubojowego należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w rzeźniach drobiu.

1.6.3 Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza również pobieranie próbek w stadzie w przypadku określonym w pkt. 2.1 lit. c załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

1.6.4 W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada zakażonego;
- 2) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów

ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92);

- 3) poddanie jaj obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella* lub ich zniszczenie; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003;
- 4) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella* dały wynik dodatni;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi;
- 6) przeprowadzenie dokładnego oczyszczania i odkażania kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada, ich otoczenia, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych.

Przy przemieszczaniu zakażonych niosek do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków z takiego stada.

Wzór świadectwa zdrowia określa rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi - załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, badanie poubojowe oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis i/lub *Salmonella* Typhimurium lub inny serotyp *Salmonella*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr

854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych.

Zaleca się podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie, przede wszystkim:
  - a) odpowiednia temperatura,
  - b) wilgotność,
  - c) wymiana powietrza,
  - d) odpowiednie żywienie,
  - e) zachowanie prawidłowej obsady kurnika oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa, w szczególności:
  - a) rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom,
  - b) zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym,
  - c) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
  - d) wyłożenie mat dezynfekcyjnych,
  - e) zaopatrzenie osób zatrudnionych w odzież ochronną.

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania przed ponownym umieszczeniem kur w kurniku. Ponowne umieszczenie ptaków w kurniku może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub

4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

5) 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi nioskami.

1.6.5 Powiatowy lekarz weterynarii może, w oparciu o analizę ryzyka, odstąpić od stosowania środków, o których mowa w pkt 1.6.4 w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych pobranych urzędowo próbek kurzu w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) oraz ujemnego wyniku badań laboratoryjnych pobranych urzędowo próbek kału lub prób podeszwowych. W takim przypadku powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkowe urzędowe pobranie próbek w sposób określony w ust. 4 lit. b rozdziału D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Do czasu uzyskania wyniku badań, stosuje się środki określone w pkt 4 i 5 w 1.6.2.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań próbek pobranych urzędowo zgodnie z ust. 4 lit. b rozdziału D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, stosuje się środki określone w pkt 1.6.4.

1.6.6 Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.4, również w stosunku do tych stad drobiu w gospodarstwie, które nie są utrzymywane w kurnikach:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.7 Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.8 Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zgodnie z art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia, począwszy od 2008 r. wszystkie stada kur niosek są szczepione przeciwko *Salmonella Enteritidis*.

1.6.9. Środki, o których mowa w pkt 1.6.1 - 1.6.8 są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w rozdziale D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

1.7 Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);

- 6) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn.zm.);
- 7) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);
- 15) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 16) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);

- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38.);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 18);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 19);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15)
- 24) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328);
- 25) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku Gallus gallus oraz

zmieniające rozporządzenie (WE) 1003/2005 (Dz. Urz. UE L 211 z 01.08.2006, str. 4);

26) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3);

27) rozporządzenie Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczące przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);

28) rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463);

29) Dyrektywa Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzspółnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Ogólne informacje o pomocy finansowej.

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa, chyba, że co innego wynika z programu. Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku

zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierząt.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, który nie może być poddany odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591).

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna (tzn. nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii). Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

1.8.1 Za nioski gatunku kura (*Gallus gallus*) zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za takie zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy, przy realizacji programu, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa, na zasadach określonych w art. 49

ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1 Struktura produkcji stad nieśnych gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych od tego gatunku

Tabela 3

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw	Liczba pakowalni jaj	Liczba zakładów przetwórstwa jaj
1.	Dolnośląskie	102	30	
2.	Kujawsko-pomorskie	37	20	
3.	Lubelskie	33	9	
4.	Lubuskie	37	8	2
5.	Łódzkie	49	12	1
6.	Małopolskie	90	29	1
7.	Mazowieckie	191	31	1
8.	Opolskie	23	14	2
9.	Podkarpackie	30	13	
10.	Podlaskie	9	6	
11.	Pomorskie	47	8	1
12.	Śląskie	117	59	4
13.	Świętokrzyskie	29	4	
14.	Warmińsko-mazurskie	35	2	
15.	Wielkopolskie	163	46	3
16.	Zachodniopomorskie	32	7	

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 sierpnia 2008 r. działały 1024 fermy jaj konsumpcyjnych o obsadzie powyżej 350 sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), 298 zakładów pakowania jaj konsumpcyjnych oraz 15 zakładów przetwórstwa jaj.

2.2 Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast w roku 2006 produkcja wyniosła 5,56 mln ton pasz przemysłowych. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej według prognozy na 2009 r. ma wynieść 7,70 mln ton. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu, trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały wzrost produkcji w tym segmencie, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Polsce.

2.3 Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu, w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej – produkcja drobiu i jaj. Stosowanie wytycznych nie jest obligatoryjne.

2.4 Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w

drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Działalność polegająca na organizowaniu targów, wystaw, pokazów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia go lub pochodzących z niego produktów na rynku, nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnianiu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia wyżej wymienionych działalności konieczne jest jedynie zgłoszenie w formie pisemnej zamiaru jej prowadzenia, które to zgłoszenie powinno spełniać identyczne wymagania, jak w przypadku wniosku składanego przed rozpoczęciem działalności podlegającej zatwierdzeniu.

Działalność w zakresie pozyskiwania jaj konsumpcyjnych podlega nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej oraz jest przez nie rejestrowana zgodnie z wymaganiami określonym w ustawie z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U z 2006 r., Nr 17, poz. 127, z późn. zm.) oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo, podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt, obowiązane są zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu, co najmniej na 24 godziny przed planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów,

wystaw, pokazów lub konkursów, co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem, pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;

3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 przedmiotowej ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5 Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Sposób prowadzenia rejestru w przypadku rejestracji podmiotów prowadzących działalność w zakresie pozyskiwania jaj konsumpcyjnych został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego.

2.6 Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj, producenci ewidencjonują:

- 1) informacje na temat metod chowu drobiu, określając w odniesieniu do każdej stosowanej metody chowu:
  - a) datę zasiedlenia kurnika, wiek kur niosek w tym dniu oraz ich liczbę,
  - b) datę uboju oraz liczbę ubitych kur,
  - c) dzienną produkcję jaj,
  - d) liczbę lub masę jaj sprzedawanych każdego dnia, lub dostarczonych codziennie w inny sposób oraz
  - e) nazwy i adresy kupujących;

- 2) w przypadkach gdy na jajach klasy "A" i ich opakowaniach podana jest informacja na temat sposobu żywienia kur niosek, producenci, bez uszczerbku dla wymagań określonych w części A.III załącznika I do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych, ewidencjonują dla każdego sposobu żywienia:
  - a) ilość oraz rodzaj dostarczonych pasz gotowych lub mieszanych na miejscu,
  - b) datę dostawy paszy.

Jeżeli na jednej fermie prowadzi się kilka różnych metod chowu drobiu, informacje określone w pkt 1 i 2 podaje się w podziale na poszczególne kurniki.

Zamiast prowadzenia ewidencji sprzedaży i dostaw, producenci mogą założyć rejestr faktur i specyfikacji wysyłkowych prowadzony zgodnie z pkt 1 i 2.

Producenci przechowują informacje wymienione w pkt 1 i 2 przez okres co najmniej dwunastu miesięcy od momentu ich utworzenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z

przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7 Dokumenty towarzyszące zwierzętom w razie ich wysyłki

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342) oraz
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

CZĘŚĆ B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) odzwierzęcą *Salmonella* spp.

Populacja zwierząt objęta programem: stada kur niosek

Rok wdrożenia: 2010

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

Wysłano do Komisji Europejskiej: 30 kwietnia 2009

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonellozy odzwierzęcej określonej w pkt 1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada towarowe kur niosek monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 3/99 zwalczania salmoneloz w stadach towarowych kur, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2004-2005 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30), badania podstawowe w kierunku określenia występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Do badania pobrano próbki z 440 stad niosek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Odsetek gospodarstw zakażonych pałeczkami *Salmonella* jest związany z liczebnością stad kur niosek utrzymywanych w gospodarstwach. Najwyższy poziom zakażenia notowano w przypadku gospodarstw z obsadą przekraczającą 10 000 kur niosek. Najwyższy poziom zakażonych stad notowano w przypadku gospodarstw, w których stosowano chów klatkowy i była to różnica statystycznie istotna.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 76,2% badanych stad niosek. Odsetek stad zakażonych *S. Enteritidis* i *S. Typhimurium* wyniósł odpowiednio 54,6% i 2,1%.

Należy zauważyć, że w 2008 roku, stanowiącym pierwszy rok realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, z 1479 stad kur niosek zbadanych w ramach programu, *S. Enteritidis* i *S. Typhimurium* urzędowo stwierdzono w 135 stadach, co stanowi 9,13% zakażenia.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności tj. mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych. Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

3. Opis programu:

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy został określony w art.1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE, L 211 z 01.08.2006, str. 4), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1168/2006”.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis,
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006 określono roczną minimalną wartość procentową ograniczenia liczby stad dorosłych kur niosek zakażonych pałeczkami *Salmonella* objętymi programem. W pierwszym roku celem realizacji programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej było zmniejszenie liczby stad dorosłych niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z wynikiem dodatnim co najmniej o 40%, a w następnych latach odpowiednio o wartość procentową określoną w art. 1 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1168/2006, albo gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań zostanie zredukowany do 2% lub poniżej tej wartości.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego - stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego jest to stado dorosłe niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w którym w wyniku badania próbek urzędowych pobranych zgodnie z pkt. 2.2. oraz pkt. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub, w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonellozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Zgodnie z art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki budżetowe będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych oraz odszkodowania za likwidowane stada i jaja konsumpcyjne. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad niosek jaj konsumpcyjnych gatunku kura (*Gallus gallus*) określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust.1 decyzji Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącej badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus*.

4. Środki przewidziane programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2010

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania
- Ubój zwierząt z wynikiem dodatnim
- Zabicie zwierząt z wynikiem dodatnim
- Rozszerzony ubój lub zabicie
- Usuwanie produktów

4.2 Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

Głównemu Lekarzowi Weterynarii podlegają wojewódzcy lekarze weterynarii oraz powiatowi lekarze weterynarii, którzy nadzorują prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontrolują dokumentację prowadzoną przez hodowcę.

Urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;

3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Natomiast zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

4.3 Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4 Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Ponadto, powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące produkcję podstawową. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa i obejmują, między innymi, kwestie:

- 1) stanu zdrowia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej;
- 2) lokalizacji i wyposażenia gospodarstw oraz miejsc gromadzenia zwierząt, jak również innych miejsc utrzymywania zwierząt;
- 3) pochodzenia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej, w tym sposobu prowadzenia rejestrów tych zwierząt;
- 4) kwalifikacji osób wykonujących określone czynności w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej oraz zakresu tych czynności;
- 5) sposobu postępowania z niejadalnymi produktami pochodzenia zwierzęcego wytwarzanymi w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 6) świadectw zdrowia lub innych dokumentów, w które zaopatruje się zwierzęta będące przedmiotem działalności nadzorowanej lub niejadalne produkty pochodzenia zwierzęcego wytwarzane przy prowadzeniu tej działalności;
- 7) sposobu i zakresu prowadzenia dokumentacji oraz okresu jej przechowywania;
- 8) środków transportu i warunków transportu zwierząt lub niejadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego, będących przedmiotem działalności nadzorowanej lub wykorzystywanych do jej prowadzenia.

4.4.3 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Szczegółowo opisano w pkt.1.6 oraz 1.7 części A programu.

4.4.4 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego:

Zostały szczegółowo określone w pkt.1.6 części A programu.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad:

- nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a zwłaszcza zasady przemieszczania zwierząt, które mogą być dotknięte bądź zakażone daną chorobą oraz dotyczące regularnych inspekcji gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy:

- nie dotyczy

4.4.7 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby:

1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);

2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz. 1342);

3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);

4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r., Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);

5) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r., Nr 45, poz. 271, z późn. zm.)

6) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r., Nr 65 poz. 437, z późn. zm.);

7) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);

8) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach kontroli urzędowej (Dz. U. Nr 98, poz. 653);

9) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);

10) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);

11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);

12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);

13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);

14) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.);

15) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE L 211 z 01.08.2006, str. 4);

16) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

4.4.8 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt .

4.4.9 Informacje i ocena w odniesieniu do środków, zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego, obowiązujących w stadach/gospodarstwach, których to dotyczy.

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)

5. Ogólny opis kosztów i korzyści:

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad niosek oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz jajami konsumpcyjnymi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu i jaj konsumpcyjnych do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II sekcja D rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność, jaja nie mogą być przeznaczone do konsumpcji, jeśli nie pochodzą ze stada niosek objętego programem lub objętego ograniczeniami urzędowymi nałożonymi między innymi w związku z realizacją programu. Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1237/2007 z dnia 23 października 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz decyzję 2006/696/WE w odniesieniu do wprowadzania na rynek jaj pochodzących ze stad kur niosek zakażonych salmonellą (Dz. Urz. UE L 280 z 24.10.2007, str. 5) restrykcje w stosunku do stad nieobjętych programem lub zakażonych zaczną obowiązywać od początku 2009 r. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad, zwiększy konkurencyjność polskich jaj konsumpcyjnych na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2006 r. zanotowano 13 365 przypadków

salmonelloz u ludzi), a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2010 wyniosą 9 753 680 zł.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1 Dane o rozwoju choroby ¹⁾

Rok: 2004

Stan na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(a)	Liczba stad z dodatkowym wynikiem ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(d)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)	
							(a1)	(a2)		(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska															
Ogółem	Stada kur niosek			751		751	36	1	0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

¹⁾ Dane dotyczące salmonellozy (*salmonella* odzwierzęca).

Gatunek: *Gallus gallus*Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)		Łączna liczba zwierząt objęta programem		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(d)	Liczba stad zlikwidowanych ^(e)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(e)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)
		liczba stad	liczba zwierząt	liczba stad objęta programem	liczba zwierząt objęta programem			z zwierząt	zabitych ^(e)		
Rzeczpospolita Polska						(a1)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada kur	1600		440			0	0	0	0	0
				355							

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis; (a2) dla *Salmonella* Typhimurium; (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji; (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Stada kur miasek.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie (a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada (b)	Łączna liczba stad jaj	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad (c)	Liczba stad z dodatnim wynikiem (a): badań		Liczba stad z likwidowanymi (d)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych (e)	Ilość zniszczonych jaj lub masa w tonach (a):	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) (a):	
							(a1)	(a2)				(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada kur niosek	1360		640		640	113	15	0	0	0	0	0

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Stada kur niosek.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d)	Liczba stad ^(a) z dodatnim wynikiem ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowa-nych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)				(a3)	(a4)
Rzeczpospo-lita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada kur niosek			628		628	74	9	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2008

Stan na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem ^(d)	Liczba stad zbadanych ^(e)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj lub masa w tonach ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)
						(a1)	(a2)				
Rzeczpospolita Polska											
Ogółem	Stada kur niosek	1883	32024297	1563	1432	135	18	0	2389936	2118713	650
											18046746
											959770

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów - określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Stada kur niosek.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

7. Założenia programu

7.1 Założenia związane z badaniami
7.1.1 Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2010

Stan na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: Gallus gallus Choroba/zakażenie^(a): Salmonella Enteritidis ; S. Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba zwierząt		Przewidywany a liczba stad do zbadania ^(d)		Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)		Przewidywany a liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana a liczba zwierząt do ubicia lub zabicia ^(e)		Przewidywany a ilość jaj do zniszczenia (liczba) ^(e)		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba) ^(e)	
		liczba stad ^(c)	liczba zwierząt objętych programem	liczba stad objętych programem	a liczba stad do zbadania ^(d)	liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)	a liczba stad do likwidacji ^(e)	a liczba stad do zniszczenia (liczba) ^(e)	zwierząt do ubicia lub zabicia ^(e)	a liczba stad do zniszczenia (liczba) ^(e)	a4	a3	a4	a3	
Rzeczpospolita Polska	stada	1900	33 mln	1500	1500	80	10	80		1,5 mln		1,5 mln		10 mln	
Ogółem	stada kur niosek														

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla Salmonella Enteritidis, (a2) dla Salmonella Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium.

^(b) Stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza szacunkowych kosztów programu ^{1), 2)}

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy (w złotych)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)**	Wniosek o finansowanie wspólnotowe
1. Badania						
1.1. Koszt analizy	Liczba planowanych badań	300 próbek	30	9000	1972,21	tak
	bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek					
	Liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	80	70	5600	1227,16	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Materiały + pobranie	300 próbek	10	3000	657,4	tak
1.3. Inne koszty	Dojazd do fermy + dowóz próbek do laboratorium	300 próbek	160	48000	10518,47	tak
2. Szczepienie lub obróbka produktów zwierzęcych	Program nie przewiduje					
2.1. Zakup szczepionki						
2.2. Koszty dystrybucji						

2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-
3. Ubój i zniszczenie						
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja						
	Odszkodowanie za stado pomniejszone o wartość ptaków kierowanych do uboju	75	110000	8250000	1807862,56	tak
	Odszkodowanie za stado zabite	5	40000	200000	43826,97	tak
	Odszkodowanie za jaja jednego stada pomniejszone o kwotę uzyskaną w przetwórnictwie	70	6750	472500	103541,22	tak
	Odszkodowanie za jaja jednego stada	5	21000	105000	23009,16	tak
	Transport jednego stada	75	1620	121500	-	nie
3.2. Koszty transportu ptaków do rzeźni						
	Załadunek jednego stada	75	4500	337500	-	nie
	Wartość ptaków kierowanych do uboju	-	-	-	-	-
	Ptaki	5 stad	7500zł/stado	37500	-	nie
	Jaja konsumpcyjne	5 stad	0,50 zł/kg	12500	-	nie
	Pasze	10 stad	200zł/stado	2000	-	nie
3.6 Koszt obróbki produktów						
		-	-	-	-	-
4. Czyszczenie i odkażanie**						
		-	-	-	-	-

4.1. Koszt badania skuteczności odkażania	Badanie bakteriologiczne	80 stad	400	32000	7012,32	tak
4.2. Koszt dojazdu	4 puli próbek					
	Do fermy i do laboratorium	80 stad	160	12800	2804,93	tak
4.3. Koszt pobrania próbek do badań skuteczności odkażania	Pobranie próbek	80 stad	7	560	122,72	tak
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie do celów programu)	Rzeczoznawcy	60 stad	34 zł/stado	2720	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i sprzęt specjalny	Wytłaczarki	75 stad	1300 zł/zestaw (120 szt. x 50 opak.)	97500	-	nie
7. Inne koszty	Pasze – odszkodowania dla właściciela	10 stad	400zł/stado	4000	-	nie
OGÓLEM				9 753 680***	2 002 555,12	

¹⁾ Dane dotyczące salmonellozy (salmonella odzwierzęca)

²⁾ Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT.

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro NBP z dnia 9 lutego 2009 r. 1 EURO= 4,5634 zł

** Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

*** W ramach tej kwoty, 9 138 460 zł są to koszty, które zostaną przedstawione we wniosku o finansowanie wspólnotowe.

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r., Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstotliwości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmoneloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicję stała zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmniejszona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stała, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Zdzienicka

**KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW
SALMONELLA W STADACH BROJLERÓW GATUNKU KURA (GALLUS
GALLUS) NA 2010 ROK**

Część A

1) Cel krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Założeniem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE. L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1% lub poniżej tej wartości.

Cel powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2011 r.

2) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobierania próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003.

Zgodnie z załącznikiem II rozdział E ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. w przypadku nie spełnienia kryterium „brak pałeczek *Salmonella* w 25 g”, świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi.

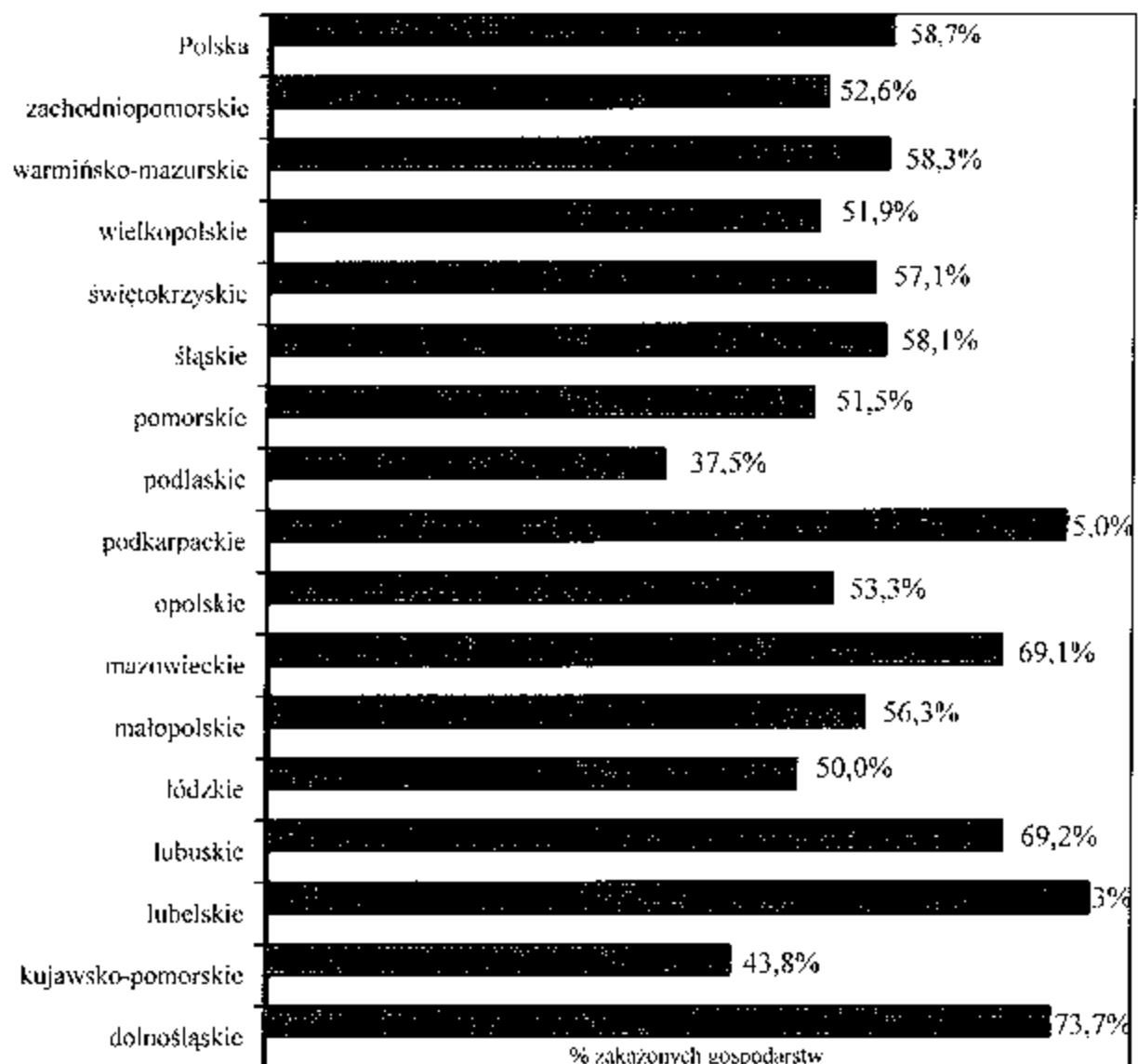
1. Wymagania ogólne.

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14).

Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7% i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5% (woj. podlaskie) do 77,3% (woj. lubelskie).

Tabela 1. Odsetek występowania zakażeń pałeczkami w stadach brojlerów *Salmonella* w poszczególnych województwach

Wyższy odsetek zakażeń odnotowano w gospodarstwach o dużej obsadzie brojlerów, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2.

Obsada gospodarstwa	Liczba gospodarstw zbadanych	% gospodarstw zakażonych
5000-9999	27	29,6%
10000-49999	238	55,5%

50000-99999	55	80%
>100000	63	65,1%

We wszystkich przebadanych gospodarstwach drób był utrzymywany w budynkach, na ściółce słomianej lub trocinach, dlatego nie było możliwości porównania występowania pałeczek *Salmonella* w zależności od sposobu chowu. Najczęściej notowanymi serotypami *Salmonelli* u brojlerów były: *S.Enteritidis* (55,6%), *S.Infantis* (14,4%) i *S.Hadar* (8,8%), natomiast *S.Typhimurium* stwierdzono w 4,7% zakażonych próbek.

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18 156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *S.Enteritidis* wyniósł 2,9%, *S.Typhimurium* 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

Najczęściej stwierdzanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *S. Enteritidis* 2,9%, *S.Seftenberg* 0,9%, *S.Infantis* 0,69%.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w uzasadnionych przypadkach badania laboratoryjne mogą przeprowadzać inne, niż wyżej wymienione zatwierdzone laboratoria.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Laboratorium weterynaryjnym wchodzącym w skład innych jednostek organizacyjnych Inspekcji Weterynaryjnej jest Laboratorium Badania Mleka Surowego działające jako gospodarstwo pomocnicze przy Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Skierniewicach.

Zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;

- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Bałicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu.

Zatwierdzonymi laboratoriami, w których przeprowadza się badania próbek zgromadzonych w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;

- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) są akredytowane w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz
- 3) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

Laboratoria te po uzyskaniu dodatniego wyniku badań próbek pobranych z inicjatywy hodowcy niezwłocznie informują właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o wykryciu serotypów salmonella objętych programem lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii.

Laboratorium przeprowadza każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypów pałeczek *Salmonella* innych niż objętych programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić jedno z poniższych sformułowań:

- a) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny

numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;

- b) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) wykryto *S. Enteritidis* lub/i *S. Typhimurium*;
- c) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto *S. Enteritidis* lub/i *S. Typhimurium*. Stwierdzono obecność *Salmonella*, (podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- d) w próbkach ...(podać rodzaj badanego materiału) pochodzących ze stada (podać numer/oznaczenie stada, liczbę ptaków w stadzie oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa, jeżeli nadano) nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp; w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w ciągu 3 tygodni przed planowanym przemieszczeniem brojlerów do rzeźni. Zgodnie z lit. B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki analizy próbek muszą być znane przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni.

Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wystania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość i sposób pobierania próbek został określony załączniku do rozporządzenia (WE) nr 646/2007.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3 t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do brojlerów lub produktów, u których lub w których wykryto *Salmonella spp.*, w szczególności podjęte w celu ochrony zdrowia publicznego, a także inne podjęte środki zapobiegawcze, np. szczepienia.

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem ptaków do rzeźni, stosuje się art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego, zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się brojlery podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów;

- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej brojlerów do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

1.6.2. W przypadku, o którym mowa w pkt 1.6.1 powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
  - b) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody,
  - c) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania brojlerów do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w

kierunku *S. Enteritidis* lub *S. Typhimurium* lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju i badanie poubojowe należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w odniesieniu do rzeźni drobiu.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92),
- b) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych brojlerów,
- c) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, po obróbce gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania próbek paszy w kierunku obecności *Salmonelli* dały wynik dodatni,
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- e) dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego, otoczenie budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-d,

f) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych;

2) zakazuje:

a) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa za wyjątkiem sytuacji, gdy drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony bezpośrednio do rzeźni celem uboju.

Przy przemieszczaniu zakażonych brojlerów do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków z zakażonego stada. Wzór świadectwa zdrowia określa rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75) część A, załącznik I, sekcja IV, rozdz. X.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, badanie poubojowe oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis i/lub *Salmonella* Typhimurium lub inny serotyp *Salmonella*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Zaleca się podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, odpowiednie żywienie, zachowanie prawidłowej obsady kurnika, itp.) oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych, zaopatrzenie osób zatrudnionych w odzież ochronną itp.).

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym umieszczeniem kur w kurniku. Ponowne umieszczenie kur w kurniku może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek.

Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *S. Enteritidis* lub *S. Typhimurium*, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.5. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie.

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842 z późn.zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r., Nr 17, poz. 127 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45 poz. 271, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 9) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);
- 13) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji

Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);

- 14) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38.);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu.

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej, związanego z realizacją programu, produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, który nie może być poddany odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591).

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna (nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii). Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem.

2.1. Struktura produkcji brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych od tego gatunku.

Tab. 3

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw utrzymujących >5000 brojlerów gatunku kura (Gallus gallus)	Średnia liczebność stad brojlerów gatunku kura (Gallus gallus)
1.	Dolnośląskie	169	10815
2.	Kujawsko-pomorskie	130	19800
3.	Lubelskie	179	16600
4.	Lubuskie	100	20640
5.	Łódzkie	397	23697
6.	Małopolskie	128	17000
7.	Mazowieckie	426	18500
8.	Opolskie	123	20000
9.	Podkarpackie	146	13500
10.	Podlaskie	152	23000
11.	Pomorskie	225	37450
12.	Śląskie	201	20000
13.	Świętokrzyskie	128	23000
14.	Warmińsko-mazurskie	90	3500
15.	Wielkopolskie	470	30000
16.	Zachodniopomorskie	136	30000

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w grudniu 2007 r. znajdowało się 3200 gospodarstw utrzymujących > 5000 brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

2.2. Struktura produkcji pasz.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast roku 2006 produkcja wynosiła 5,56 mln ton pasz przemysłowych. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej według prognozy na 2009 r. ma wynieść 7,70 mln ton. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu, trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały wzrost produkcji w tym segmencie, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Polsce.

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu, w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej – produkcja drobiu i jaj. Stosowanie wytycznych nie jest obligatoryjne. Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP), które mają zastosowanie również w gospodarstwach utrzymujących brojlery.

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami rolnymi.

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Działalność polegająca na organizowaniu targów, wystaw, pokazów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia go lub pochodzących z niego produktów na rynku, nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnianiu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia wyżej wymienionych działalności konieczne jest jedynie zgłoszenie w formie pisemnej zamiaru jej prowadzenia, które to zgłoszenie powinno spełniać identyczne wymagania, jak w przypadku wniosku składanego przed rozpoczęciem działalności podlegającej zatwierdzeniu.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo, podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt, obowiązane są zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu, co najmniej na 24 godziny przed planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów, co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. Szczegółowe regulacje obejmują, między innymi, kwestie:

- 1) stanu zdrowia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej;
- 2) lokalizacji i wyposażenia gospodarstw oraz miejsc gromadzenia drobiu, jak również innych miejsc przetrzymywania drobiu;
- 3) pochodzenia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej, w tym sposób prowadzenia rejestrów tych zwierząt;
- 4) kwalifikacji osób wykonujących określone czynności w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej oraz zakresu tych czynności;
- 5) sposobu postępowania z niejadalnymi produktami pochodzenia zwierzęcego wytwarzanymi w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 6) świadectw zdrowia lub innych dokumentów, w które zaopatruje się zwierzęta będące przedmiotem działalności nadzorowanej lub niejadalne produkty pochodzenia zwierzęcego wytwarzane przy prowadzeniu tej działalności;
- 7) sposobu i zakresu prowadzenia dokumentacji oraz okresu jej przechowywania;
- 8) środków transportu i warunków transportu zwierząt lub niejadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego, będących przedmiotem działalności nadzorowanej lub wykorzystywanych do jej prowadzenia;
- 9) pozyskiwania mięsa drobiowego.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja

Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 przedmiotowej ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw.

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi

rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Ponadto, powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzący produkcję podstawową inną, niż na użytek własny. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.).

2.6. Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach.

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym brojlerów jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022).

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych

oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w razie ich wysyłki.

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342) oraz
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz

ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t.6, str.463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia nr 853/2004 przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego są zaopatrywane w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Część B

1. Identyfikacja programu.

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) odzwierzęcą *Salmonella* spp.

Populacja zwierząt objęta programem: stada brojlerów (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2010

Nr referencyjny niniejszego dokumentu: GIWz.401prog-6/07

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

Biuro Ochrony i Zdrowia Zwierząt

Tel. +48 22 623 22 03

Fax. +48 22 623 14 08

E-mail: giw@wetgiw.gov.pl

Wysłano do Komisji Europejskiej dnia: 30 kwietnia 2009

1.2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby salmonellozy odzwierzęcej określonej w części A ust.1.

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed

określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.) instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii:

- 1) IW.z. II D/Sal-1/99;
- 2) IW.z. II D/Sal-2/99;
- 3) IW.z. II D/Sal-3/99.

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. WE L 55 z 08.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14). Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7% i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5% (woj. podlaskie) do 77,3% (woj. lubelskie).

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *S. Enteritidis* wyniósł 2,9%, *S. Typhimurium* 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych

przez pałeczki *Salmonella*. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. – 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, tj. mięsa i przetworów mięsnych – głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

Serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej (na podstawie danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2006 r.):

- 1) *S. Enteritidis* D – 77,6 %;
- 2) *S. Typhimurium* B – 6,73 %;
- 3) *S. Hadar* C2 – 3,9 %;
- 4) *S. Infantis* C1 - 2,83 %;
- 5) *S. Virchow* C1 - 2,48 %.

S. Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników niosek, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *S. Enteritidis* w zakażonych stadach hodowlanych, poprzez jaja, zakaża pisklęta brojlerów. Zatem w przypadku *S. Enteritidis* obserwowane jest zarówno pionowe, jak i poziome szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu. W przypadku zakażeń poziomych można mówić o drodze bezpośredniej (z osobnika na osobnika) i pośredniej (ze środowiska) szerzenia się zakażenia.

3. Opis programu:

Cel wspólnotowy dla krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów w roku 2010 został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE. L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1% lub poniżej tej wartości. Cel powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2011 r.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego: stado zakażone to stado brojlerów, w którym w wyniku badania próbek urzędowych pobranych zgodnie z pkt. 2 oraz pkt. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Entertidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem II rozdział E ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 od dnia 1 stycznia 2011 r., świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „brak pałeczek *Salmonella* w 25 g”.

Stosownie do art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych określone salmonelozы drobiu,

w tym wywołane przez *S. Enteritidis* i *S. Typhimurium* są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)”, po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza w drodze rozporządzenia zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki budżetowe będą przeznaczone na finansowanie badań urzędowych stad brojlerów oraz badań skuteczności przeprowadzonego oczyszczenia i odkażania.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, w co najmniej jednym stadzie brojlerów w gospodarstwie z 10% gospodarstw liczących powyżej 5000 sztuk brojlerów jest przeprowadzane urzędowe pobranie próbek. Urzędowe pobranie próbek jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

Urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

4. Środki przewidziane programem:

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem.

Okres trwania programu: rok 2010

Kontrola

Badania

Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego

Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego

- Monitorowanie lub nadzór
- Inne środki: obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu.

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

Głównemu Lekarzowi Weterynarii podlegają wojewódzcy lekarze weterynarii oraz powiatowi lekarze weterynarii, którzy nadzorują prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontrolują dokumentację prowadzoną przez hodowcę.

Urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt. 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Natomiast zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

4.3 Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw.

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt:

- nie dotyczy.

4.4.3 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie.

Zakład Higieny Weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *S. Enteritidis* lub *S. Typhimurium* powiadamia natychmiast powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca pochodzenia próbki. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmonelloza jako choroba odzwierzęca i jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Określone salmonellozy drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* *Enteritidis* lub *Salmonella* *Typhimurium* podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242,

poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego:

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6 części A programu.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad:

- nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie Salmonellą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy:

- nie dotyczy

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby:

- nie dotyczy.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- nie dotyczy

4.4.9 Informacje i ocena w odniesieniu do środków, zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego, obowiązujących w stadach/gospodarstwach, których to dotyczy.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

5. Ogólny opis kosztów i korzyści.

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców brojlerów oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „brak pałeczek *Salmonella* w 25 g”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad brojlerów, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacunkowe kwalifikowane do ubiegania się o współfinansowanie przez Wspólnotę koszty „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” w roku 2010 wyniosą 1 499 700 zł i zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych w ustawie budżetowej na rok 2010.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby¹

Rok: 2004

Stan na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki badań dobrowolnych i urzędowych)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakazenie^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(c)	Liczba stad ^(a) z dodatnim wynikiem ^(a) badań	Liczba stad ^(a) zlikwidowa-nych ^(b)		Łączna liczba zwierząt podobianych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość jaj zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
								(a3)	(a4)		(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospo-lita Polska							(a1)+(a2)+(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura					21674	1703	0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji. (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu

¹Dane dotyczące salmonellozy (*salmonella* odzwierzęca, *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallisepicium*, *Mycoplasma gallisepticum*, choroby metwilkowej i jej czynników chobotwórczych.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz. ^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań dobrowolnych i urzędowych)

Gatunek: **Gallus gallus** Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęte programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatkimi wynikami badań ^(e)		Liczba stad zikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	
Polska													
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura					20073	537	56	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2006

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań dobrowolnych i urzędowych)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(c)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a)	Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)
									ubitych	zabitych ^(a)		
Polska				(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a3)
Łączna		14 000				21534*	714	74	0	0	0	0
	Stada brojlerów								0	0	0	0
	gatunku kura											

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

*niektóre stada mogły zostać zbadane więcej niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stada wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów

Rok: 2007

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań dobrowolnych i urzędowych)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad ^(e)		Liczba stad zlikwidowanych ^(g)	Łączna liczba zwierząt		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	Ilość skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)
						(a1)	(a2)		(a3)	(a4)		
Polska												
Ogółem	Stada brojlerów kurzych	13 000				22527*	888	59	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

*niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów

Rok: 2008

Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań dobrowolnych i urzędowych)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(a) z dodatnim wynikiem ^(e)		Liczba stad zlikwidowanych ^(a*)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(a*)	Ilość zniszczonych jaj lub masa w tonach ^(a*)	Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a*)			
							(a1)	(a2)				(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska															
Ogółem	Stada brojlerów i kurzych	6498	144 291	0	0	18156	522	42	413	96	118	20396	15454	83	54

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

*niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz: większa liczba zbadanych stad, niż stada wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2010

Stan na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: Gallus gallus Choroba/zakażenie^(a): Salmonella Enteritidis; S. Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)		Łączna liczba zwierząt objętych programem		Spodziewana liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)		Spodziewana liczba stad do likwidacji ^(b)		Spodziewana łączna liczba zwierząt do ubicia lub zabicia ^(b)		Spodziewana ilość jaj do zniszczenia (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Spodziewana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
		liczba stad	liczba zwierząt	liczba stad objętych programem	liczba zwierząt objętych programem	(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska	Stada	7 000	150 000	6 500	400 000	1300	400	-	-	19 000	4 000	-	-	-	-
Ogółem	Stada	7 000	150 000	6 500	400 000	1300	400	-	-	19 000	4 000	-	-	-	-
	brojlerów		000		000			500			000				
	gatunku kura														

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla Salmonella Enteritidis, (a2) dla Salmonella Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji. (a4) dla Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium.

^(b) Stada brojlerów.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz

8. Szczegółowa analiza szacunkowych kosztów programu¹

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy (w złotych)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)*	Wniosek o finansowanie wspólnotowe
1. Badania						
1.1. Koszt analizy						
	Liczba planowanych badań	1900 próbek	30	57 000	12 490,69	tak
	bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek					
	Liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	1700 próbek	70	119 000	26 077,05	
1.2. Koszt pobierania próbek	Materiały + pobranie	1900 próbek	10	19 000	4 163,56	tak
1.3. Inne koszty	Dojazd do gospodarstwa + dowóz próbek do laboratorium	1900 próbek	160	304 000	66 617,00	tak
2. Szczepienie lub obróbka	Program nie przewiduje					

produktów zwierzęcych						
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-
3. Ubój i zniszczenie						
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta						
3.2. Koszty transportu ptaków						
3.3 Koszty zniszczenia Przeznaczenie kosztów						
3.4. Strata w przypadku uboju						
3.5. Koszt obróbki produktów						
4. Czyszczenie i odkażanie**						
4.1. Koszt badania skuteczności odkażania	Badanie bakteriologiczne 4 puli próbek	1700 stad	400	680 000	149 011,70	tak
4.2. Koszt dojazdu	Do gospodarstwa i do laboratorium	1700 stad	160	272 000	59 604,68	tak
4.3. Koszt pobrania próbek do badań skuteczności odkażania	Pobranie próbek	1700 stad	7	11 900	2 607,70	tak
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie do celów	Rzeczoznawcy	200 stad	34 zł/stado	6 800	-	nie

programu)									
6. Materiały eksploatacyjne i sprzęt specjalny	Pasze – koszty zniszczenia	200 stad	100 zł/stado	20 000	-			nie	
7. Inne koszty	Pasze – odszkodowania dla właściciela	200 stad	50 zł/stado	10 000	-			nie	
OGÓLEM								1 499 700***	320 572,38

¹ Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczania chorób zakaźnych w ustawie budżetowej na rok 2010. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT.

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro NBP z dnia 9 lutego 2009. 1 EUR= 4,5634 zł

** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywaną zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jej koszty ponoszone przez hodowcę.

*** W ramach tej kwoty 1 428 900 są to koszty, które zostaną przedstawione we wniosku o finansowanie wspólnotowe.

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r., Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstotliwości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmonelloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicję stada zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmieniona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stada, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Ziugaczek

Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na rok 2010

Część A

a) Cel Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 2160/2003 narodowe programy kontroli mają charakter ciągły i obejmują okres co najmniej trzech kolejnych lat.

Cel wspólnotowy na lata 2007-2009 został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 (Dz. Urz. UE L 170 z 01.07.2005, str.12, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1003/2005”.

Rozporządzenie nr 1003/2005 wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do :

- 1) *Salmonella* Enteritidis,
- 2) *Salmonella* Typhimurium,
- 3) *Salmonella* Infantis,
- 4) *Salmonella* Hadar,
- 5) *Salmonella* Virchow.

Cel wspólnotowy powinien być osiągnięty w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad o liczebności co najmniej 250 sztuk ptaków z dodatnim wynikiem badań do 1 % lub poniżej tej wartości do 31 grudnia 2009 r.

Jednakże zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003 cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 1003/2005 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata. W związku z faktem, że rozporządzenie nr 1003/2005 będzie obowiązywać do końca 2009 r., Komisja Europejska przedłoży propozycję ustanowienia ostatecznego celu wspólnotowego ograniczenia występowania *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*). Mając na uwadze powyższe, konieczne będzie kontynuowanie programu w latach następnych.

Przedmiotowy program na rok 2010 został opracowany celem uzyskania współfinansowania wspólnotowego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady nr 90/424/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. WE L 224 z 18.08.1990, str. 19, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 128, z późn. zm.).

Celem programu w roku 2010 będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do jak najniższego poziomu. Analizując wyniki realizacji programu w latach 2007-2008 wydaje się, że celem realnym do osiągnięcia w roku 2010 jest poziom 2% zakażeń w dorosłych stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

W chwili uchylecia rozporządzenia nr 1003/2005, odwołania do przedmiotowego rozporządzenia należy zastąpić automatycznie odwołaniami do rozporządzenia zastępującego rozporządzenie nr 1003/2005.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Próbki do badań będą pobierane rutynowo z inicjatywy hodowcy w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) u:

- piskląt jednodniowych,
- ptaków w wieku czterech tygodni,

- ptaków na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej,
- co dwa tygodnie u ptaków w okresie nieśności.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 1003/2005.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

W przypadku programu zastosowanie mają wymagania określone w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Część E zacznie obowiązywać od połowy grudnia 2010 roku.

Zgodnie z zapisami pkt 1 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, środki ustanowione w pkt 3-5 części C będą stosowane w przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo w odniesieniu do wszystkich serotypów *Salmonella* objętych programem.

1. WYMAGANIA OGÓLNE

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W 2004, 2005 oraz 2006 r. w ramach monitorowania występowania pałeczek *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonego zgodnie z załącznikiem III do dyrektywy Rady (EWG) 92/117 z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. U. WE L 62, z 15.03.1993, str. 38 z późn. zm.; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, z późn. zm.), pałeczki *Salmonella* stwierdzono odpowiednio w 6,3%, 10,3% oraz 4,8% stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. W pierwszym roku jego realizacji z 965 stad zbadanych, otrzymano 45 dodatnich wyników badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 31 wyników dodatnich w stadach dorosłych. W roku 2007 procent zakazonych stad hodowlanych wyniósł 4,66%, w tym dorosłych - 3,2%.

W trakcie realizacji programu w roku 2008, przebadano 1164 stada hodowlane i otrzymano 65 wyników dodatnich badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 50 wyników dodatnich w kierunku *S. Enteritidis* oraz *S. Typhimurium*. W 2008 roku procent zakazonych stad hodowlanych wyniósł 5,58%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2007 o 0,92%.

Rok	liczba zbadanych stad ¹⁾	% stad zakazonych <i>S. Enteritidis</i> lub <i>S. Typhimurium</i>	% stad zakazonych <i>Salmonella</i> - inne serotypy	% stad zakazonych 5 serotypami <i>Salmonella</i>
2008	1164	4,3	1,3	5,6
2007	965	3,94	0,72	4,66
2006	850	3,4	1,4	4,8
2005	1205	6,2	4,1	10,3
2004	1350	4,1	2,2	6,3

¹⁾ wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

W chwili obecnej funkcjonuje 16 Wojewódzkich Inspektoratów Weterynarii, 306 Powiatowych Inspektoratów Weterynarii oraz 11 Granicznych Inspektoratów.

Rys. 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342), organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji

Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 oddziałów lub pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek zgromadzonych w ramach programu (zarówno pobranych z inicjatywy hodowcy, jak i urzędowych) są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy i Oddział Terenowy Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Toruniu - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;

- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie i Oddział Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Laboratorium każdorazowo ocenia efekt hamujący wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego, niż objętego programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer

identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- a) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- b) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- c) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- d) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Zakład higieny weterynaryjnej przesyła sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów laboratorium przesyła do KLR-*Salmonella* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w pkt 3 załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005. Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne - *Salmonella* w Bilthoven w Holandii, zgodna z normą PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 (Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp.: Załącznik D: Wykrywanie *Salmonelli* spp. w odchodach zwierzęcych oraz w próbkach z pierwotnego etapu produkcji), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* jest obowiązkowe określone zostały w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) u piskląt jednodniowych przeprowadza się ze środka transportu przed wjazdem na teren gospodarstwa, zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbce), w przypadku pojemników bez wyściółki lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbce.

Próbki od piskląt jednodniowych są pobierane pod nadzorem urzędowym.

Pobieranie i przesyłanie do analizy próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) w czwartym tygodniu życia oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005.

Pobieranie i przesyłanie do analizy próbek w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie nieśności odbywa się co dwa tygodnie zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005.

Pobieranie próbek na wskazanych powyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium wskazanym w pkt 1.3. programu. Hodowca przedkłada właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii harmonogram pobierania próbek w stadzie celem zatwierdzenia.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*),

terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba ptaków, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Jeśli zostanie stwierdzony efekt hamujący wzrost bakterii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w pkt 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005.

Procedura pobierania próbek urzędowych została określona w pkt 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005.

Zgodnie z ostatnim akapitem pkt 2.1.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005 urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z przepisami art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr

882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200, z późn. zm.).

1.6. Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1 pkt 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok ptaków, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 5) udostępnienia ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu badań i zabiegów;
- 6) udzielania organowi Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w jego imieniu wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia zakażeń i ich źródeł lub zapobiegania ich dalszemu szerzeniu;
- 7) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 1003/2005;
- 3) powiadamia zakłady wylęgu drobiu, do których zostały przekazane jaja wylęgowe z gospodarstwa, w którym stwierdzono w próbkach pobranych z inicjatywy serotyp *Salmonella* objęty programem;
- 4) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody;
- 5) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych w celu dezynfekcji jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
  - c) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami do kurników i wyjściami z nich, jak również przed wjazdami na teren gospodarstwa i wyjazdami z niego,
  - d) lęzenie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego produktu biobójczego, aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącej dezynfekcji w czasie lęgu;
- 6) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa, z wyłączeniem wywozu bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o produktach pochodzenia zwierzęcego, gdzie jaja niezwłocznie zostaną poddane obróbce cieplnej,
  - b) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania ptaków ze stada podejrzanego o zakażenie serotypem *Salmonella* objętego programem do uboju w rzeźni drobiu, w

urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku serotypu lub serotypów *Salmonella* objętego programem; postępowanie w czasie uboju i ocenę poubojową należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w rzeźniach drobiu,

- c) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie,
- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii, z zastrzeżeniem pkt 2.2.2.2. lit. c załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005, nakazuje:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego, z tym że sztuki wykazujące objawy kliniczne choroby zawsze podlegają zabiciu;
- 2) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, z późn. zm.);
- 3) zniszczenie jaj wylęgowych pozyskanych od momentu uzyskania wyników dodatnich w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy lub w próbkach urzędowych oraz piskląt z nich wylęgniętych, z tym że jaja wylęgowe nienalozone można poddać obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*¹;

---

¹ Możliwość przekazania nienalozonych jaj wylęgowych pochodzących ze stada zakażonego jednym z serotypów *Salmonella* objętym programem do przetwórstwa została określona w pkt 3 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi;
- 6) przeprowadzenie dokładnego oczyszczania i odkażania budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego, ich otoczenia, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie polegających, m.in. na poprawie:
  - a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika itp.) oraz
  - b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* itp.).

Koszty czynności, o których mowa w pkt 6 i 7 są ponoszone przez hodowcę.

Przy przemieszczaniu zakażonych ptaków do rzeźni, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków z takiego stada.

Wzór świadectwa określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia Komisji (WE) nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy

dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75, z późn. zm.).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, badanie poubojowe oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z ptaków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem lub inny serotyp *Salmonella*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.).

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem ptaków do obiektu. Próbki do badań stanowią:

- 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również analizy próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne wstawienie kur może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników urzędowo pobranych próbek.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi ptakami.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.3, w stosunku do tych stad drobiu, jeżeli:

- 1) stada te są utrzymywane w kurnikach, których pomieszczenia nie są całkowicie odizolowane od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony lub
- 2) czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, nie odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Środki, o którym mowa w niniejszym ustępie, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz przeprowadzania szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje w ramach krajowych programów zwalczania pałeczek *Salmonella*, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007r Nr 121, poz. 842, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 3) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.);

- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591);
- 15) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 16) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38.);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 18);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 19);

- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U z 2007 r. Nr 2, poz. 15).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa, chyba, że co innego wynika z programu. Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za ptaki zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierząt.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone lub przetworzone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej jaja wylęgowe, pasze oraz sprzęt, który nie może być poddany odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2007 r. w sprawie trybu powoływania i odwoływania rzeczoznawców, ich kwalifikacji i wysokości przysługującego im wynagrodzenia oraz dokonywania przez nich szacowania (Dz. U. Nr 89, poz. 591).

W przypadku poddania ptaków ubojowi lub przekazania jaj wylęgowych do przetwórstwa, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane odpowiednio w rzeźni lub w zakładzie przetwórstwa jaj.

Podmiotowi, który poniósł koszty związane z zabiciem lub ubojem ptaków, transportem ptaków lub ich zwłok albo unieszkodliwieniem zwłok zwierzęcych, pasz i jaj wylęgowych, wykonując nakazy, o których mowa w ust. 1 i 5 ww. ustawy przysługuje ze środków budżetu państwa zwrot faktycznie poniesionych wydatków.

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna (tzn. nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii). Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) gdy hodowca nie stosował się do przepisów określonych w programie;
- 2) gdy hodowca nie stosował się do zakazów i nakazów powiatowego lekarza weterynarii;
- 3) za kury gatunku (*Gallus gallus*) ze stad hodowlanych objętych programem w wieku powyżej 65 tygodnia życia;
- 4) za pisklęta jednodniowe u których w badaniach urzędowych stwierdzono jeden z serotypów *Salmonella* objęty programem;
- 5) w przypadku stwierdzenia w gospodarstwie po raz trzeci i kolejny zakażenia pałeczkami *Salmonella* w stadzie hodowlanym kur gatunku (*Gallus gallus*).

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Struktura produkcji stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych od tego gatunku

Województwo	Liczba stad hodowlanych	Łączna liczba zwierząt	Liczba Zakładów Wylęgu Drobiu
Dolnośląskie	50	412208	10
Kujawsko-pomorskie	114	968 190	23
Lubelskie	24	181 410	10
Lubuskie	19	173 370	14
Łódzkie	38	431 842	4
Małopolskie	54	384 108	16
Mazowieckie	203	2 022 325	26
Opolskie	48	318 700	10
Podkarpackie	18	187 530	2
Podlaskie	73	647 160	9
Pomorskie	39	516 018	20
Śląskie	83	697 854	14
Świętokrzyskie	32	254 030	11
Warmińsko-mazurskie	17	149 679	24
Wielkopolskie	199	3 681 225	53
Zachodniopomorskie	172	1 725 545	31
SUMA	1183	12 751 194	277

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utrzymywano 1183 stada hodowlane gatunku kura (*Gallus gallus*), w których łączna liczba ptaków wynosiła 12 751 194 sztuki. W porównaniu do 2007 r., kiedy liczba stad wynosiła 989, zanotowano wzrost o 19,6%.

Według danych opublikowanych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii w 2009 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonowało 277 zakładów wylęgu drobiu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba nałożonych jaj wylęgowych w 2007 r. wyniosła 874518,7 tys. sztuk i była wyższa od liczby nałożonych jaj wylęgowych w 2006 r., która wyniosła 848505,8 tys. sztuk.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast w roku 2006 produkcja wyniosła 5,56 mln ton pasz przemysłowych.

Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej według prognozy na 2009 r. ma wynieść 7,70 mln ton. Ze względu na krótki cykl produkcyjny w hodowli drobiu, trudno jest przewidzieć szacowaną produkcję pasz dla tego gatunku zwierząt, jednak od kilku lat notuje się stały wzrost produkcji w tym segmencie, który wynika ze wzrostu konsumpcji mięsa drobiowego w Polsce.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła itp.;

- stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- utrzymywanie w 1 kurniku ptaków w jednakowym wieku;
- izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie itp.;
- zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej w każdym kurniku;
- prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- prowadzenie rejestru prowadzonej regularnie dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji;
- zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu²⁾ jest dozwolone po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Działalność polegająca na organizowaniu targów, wystaw, pokazów drobiu oraz utrzymywaniu drobiu w celu umieszczenia go lub pochodzących z niego produktów na rynku, nie wymaga decyzji powiatowego lekarza o spełnianiu warunków weterynaryjnych. Do prowadzenia wyżej wymienionych działalności konieczne jest jedynie zgłoszenie w formie pisemnej zamiaru jej prowadzenia, które to zgłoszenie powinno spełniać identyczne wymagania, jak w przypadku wniosku składanego przed rozpoczęciem działalności podlegającej zatwierdzeniu.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Dodatkowo, podmioty prowadzące działalność nadzorowaną w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt, obowiązane są zawiadomić właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o każdym załadunku i wyładunku drobiu, co najmniej na 24 godziny przed

²⁾ Stosownie do art. 2 pkt 20 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zakład hodowli zarodowej (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt reprodukcyjnych, prarodzicielskich lub rodzicielskich), zakład reprodukcyjny (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt użytkowych), zakład odchowu (prowadzący odchów drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności) oraz zakład wylęgu drobiu (czyli zakład prowadzący inkubację jaj wylęgowych, wyląg oraz dostarczanie piskląt jednodniowych, za które uważa się pisklęta drobiu mające mniej niż 72 godziny życia, jeszcze niekarmione, a w przypadku piskląt kaczki piżmowej - *Cairina moschata* lub jej krzyżówki, które mogły być karmione), objęty jest zhioreczym pojęciem zakładu drobiu.

planowanym terminem dokonania tych czynności oraz o czasie i miejscu organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów, co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem ich zorganizowania.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, który ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;

3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 przedmiotowej ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Sposób prowadzenia rejestru w przypadku rejestracji podmiotów prowadzących działalność w zakresie pozyskiwania jaj konsumpcyjnych został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego.

2.6. Prowadzenie rejestrów w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z rozdziałem 1 część II ust. 21 i 22 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych, w zakładzie wylęgu drobiu prowadzi się kartę wylęgu drobiu zawierającą informacje dotyczące każdej partii jaj wylęgowych umieszczonych w komorze lęgowej.

Kartę wylęgu drobiu prowadzi się oddzielnie dla jaj wylęgowych pochodzących z poszczególnych stad drobiu i przechowuje się przez 2 lata od dnia dokonania w niej wpisu.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w razie ich wysyłki

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 44);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3, z późn. zm.);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. zm.), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego

(Dz. Urz. UE L 139 z 30.04 2004, str. 55, z późn. zm.), przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do kraju trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego kraju.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Salmonelozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada hodowlane gatunku *Gallus gallus*

Rok wdrożenia: 2010

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

Wysłano do Komisji Europejskiej: 30 kwietnia 2009

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywoływanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały trend spadkowy, jeśli chodzi o liczbę zakażeń jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella*, w 2007 r. stwierdzono 11568 przypadków, w 2006 r. - 13210, a w 2005 r. - 15815 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej (na podstawie danych Zakładu Bakteriologii PIZP - PZH z 2007 r.):

- 1) *S. Enteritidis* D – 77,6 %;
- 2) *S. Typhimurium* B – 8,53 %;
- 3) *S. Virchow* C1 - 3,45 %;

- 4) *S. Infantis* C1 - 2,87 %;
- 5) *S. Hadar* C2 – 2,19%.

S. Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników u drobiu, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *S. Enteritidis* w zakażonych stadach hodowlanych, za pośrednictwem jaj, zakaża pisklęta, a te w stadach nieśnych - jaja i produkty jajeczne. Zatem obserwowane jest pionowe i poziome: bezpośrednie (z osobnika na osobnika) i pośrednie (ze środowiska) szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu.

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych pałeczek *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.). Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. WE L 55 z 08.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. W pierwszym roku jego realizacji z 965 stad zbadanych, otrzymano 45 dodatnich wyników badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 31 wyników dodatnich w stadach dorosłych. W roku 2007 poziom zakażonych stad hodowlanych wyniósł 4,66%, w tym dorosłych - 3,2%.

W trakcie realizacji programu w roku 2008, przebadano 1164 stada hodowlane i otrzymano 65 wyników dodatnich badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu

serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 50 wyników dodatnich w kierunku *S. Enteritidis* oraz *S. Typhimurium*. W roku 2008 procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 5,58%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2007 o 0,92%.

3. Opis programu

Zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003 cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 1003/2005 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata do końca 2009 roku. Począwszy od 2010 roku w Państwach Członkowskich rozpocznie się realizacja programów, których celem będzie osiągnięcie ostatecznego celu wspólnotowego określonego przez Komisję Europejską.

Celem programu w roku 2010 będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych liczących przynajmniej 250 ptaków pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do jak najniższego poziomu, w założeniu Głównego Lekarza Weterynarii – do 2%. Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2010 roku przewiduje się nie więcej niż 26 stad hodowlanych zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem, w tym 22 stada dorosłe na 1100 stad przewidywanych do zbadania.

Na potrzeby sprawozdawczości przyjmuje się następującą definicję stada hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego – jest to stado dorosłe, w którym wykryto obecność pałeczek *Salmonella* (innych, niż szczepy szczepionki) w jednej lub więcej próbek pobranych urzędowo, nawet jeśli *Salmonella* zostanie wykryta tylko w próbce kurzu.

Cel wspólnotowy będzie realizowany poprzez badania wszystkich stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuje urzędowe pobranie próbek. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie, zniszczenie zwłok ptaków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu paszy uzyskano wynik dodatni, zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w

pkt 1.6.3 części A programu. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2010

Kontrola /Zwalczanie

Badania

Ubój zwierząt z wynikiem dodatnim

Zabicie zwierząt z wynikiem dodatnim

Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego

Usuwanie produktów

Inne środki: zniszczenie lub obróbka paszy

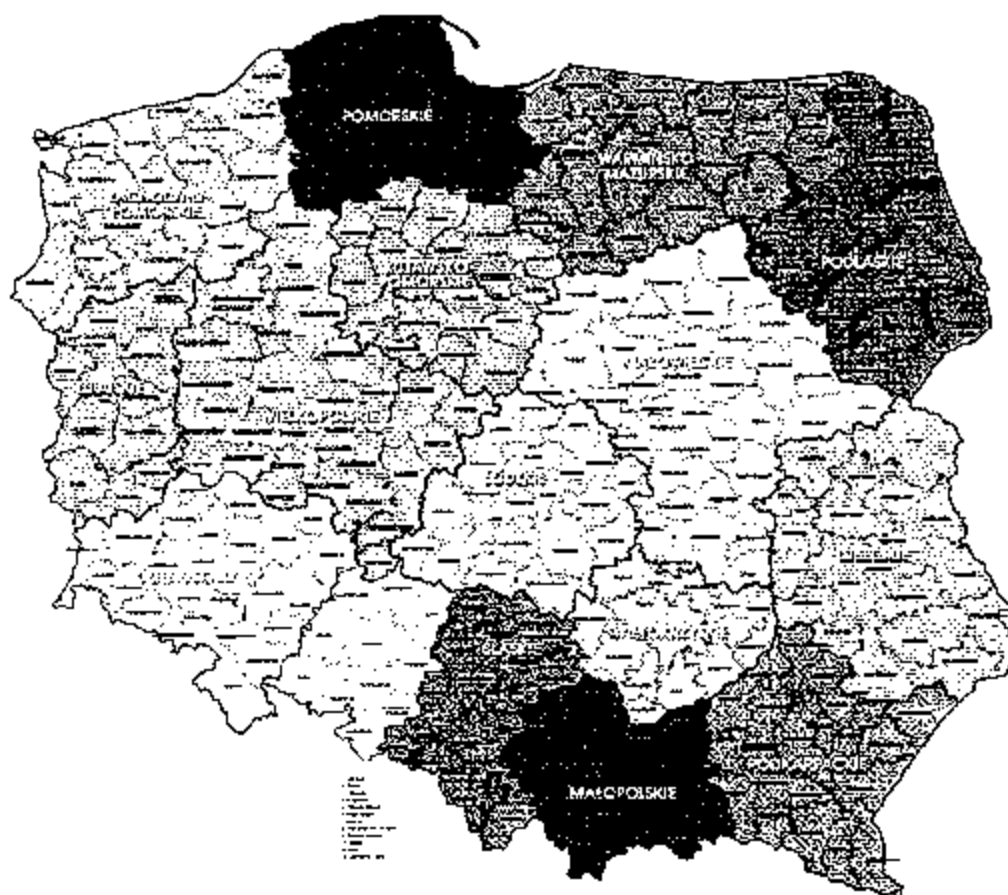
4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Najmniejszą jednostką administracyjną w Polsce jest powiat, których aktualnie jest 379, jednak we wszystkich powiatach zostały zlokalizowane powiatowe inspektoraty weterynarii, których obecnie jest 306. Za wdrażanie i realizację programu na poziomie powiatu odpowiedzialny jest powiatowy lekarz weterynarii. Z kolei za

koordynację realizacji programu w ramach 16 województw odpowiedzialnych jest 16 wojewódzkich lekarzy weterynarii. Główny Lekarz Weterynarii opracowuje, a następnie nadzoruje realizację programu na poziomie krajowym oraz jest odpowiedzialny za informowanie Komisji Europejskiej o postępach w realizacji programu

Mapka przedstawia podział administracyjny Polski na 16 województw oraz na 379 powiatów.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej należy nadzór nad działalnością w zakresie prowadzenia zakładów drobiu, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. h tej ustawy.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. Nr 134, poz. 946).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych w zakresie lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w drodze rozporządzeń wykonawczych do ustawy, wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342), organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej, Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6 części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a zwłaszcza zasady przemieszczania zwierząt, które mogą być dotknięte bądź zakażone daną chorobą oraz dotyczące regularnych inspekcji gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

Gospodarstwa zajmujące się hodowlą drobiu, wylęgiem drobiu podlegają zatwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii, który dokonuje w nich inspekcji zgodnie z przepisami rozdziału 2, § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.).

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1 pkt 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 przedmiotowej ustawy, podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz zakazuje wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby

1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;

- 2) rozporządzenie nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003;
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str.3, z późn. zm.).

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

- 1) art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) szczegółowy opis w pkt 1.8. części A programu

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.)
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców oraz podmiotów prowadzących obrót jajami wylęgowymi na rynku Wspólnoty, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. zanotowano 9 473 przypadki zatruc pokarmowych u ludzi wywołanych przez pałeczki *Salmonella*), a skażone produkty drobiowe są główną przyczyną wywołującą zachorowania u ludzi. Kontynuacja realizacji programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych pozwoli w dłuższej perspektywie na osiągnięcie celu wspólnotowego i ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* objętych programem w stadach hodowlanych do 1% lub poniżej, spowoduje znaczącą redukcję zakażenia pionowego i przenoszenia pałeczek *Salmonella* na niższe szczeble piramidy hodowlanej drobiu, tj. na stada kur niosek lub brojlerów. Tym samym zakup piskląt ze stad hodowlanych objętych programem oraz stosowanie zasad bioasekuracji i dobrej praktyki higienicznej w gospodarstwach utrzymujących nioski i brojlery pozwoli na znaczne obniżenie zakażenia w tych populacjach drobiu, a w konsekwencji zmniejszy się liczba zachorowań u ludzi, dzięki czemu poważnie zredukowane zostaną koszty leczenia wydatkowane na ten cel. Dodatkowo również zmniejszone zostaną nakłady ze środków budżetu państwa przeznaczone na realizację programów zwalczania *Salmonelli* w stadach kur niosek oraz brojlerów kurzych.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2010 wyniosą 6 647 438 zł (1 524 921,54 euro). Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 1 353 532,76 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1.2. Dane o rozwoju choroby³⁾

Rok: 2004

Stan na dzień 31.12.2004r. (dane zostały zebrane w oparciu o dobrowolny monitoring)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*; *S. Virchow*

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Liczba zbitych stad ^(d)	Liczba stad dodatnim wynikiem badania ^(a)	Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)
									(a4)	(a3)		
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a3)
Ogółem	Hodowlane dorosłe	967	719	719	719	51	8	33	0	0	0	brak danych

(a) Dla *Salmonelli* odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

(b) Stada hodowlane - stada dorosłe.

(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

³⁾ Dane dotyczące salmonellozy (*Salmonella* odzwierzczej)

Rok: 2006

Sytuacja z dnia: 31.12.2006 r. (dane zostały zebrane w oparciu o dobrowolny monitoring)

Gatunek: **Gallus gallus** Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis, *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*; *S. Virchow*

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba lub masa) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba lub masa) ^(a)
							{a1}	{a2}	{a3}				
Polaska							{a1}	{a2}	{a3}	{a4}	{a3}	{a4}	{a3}
Ogółem	Hodowlane dorosłe	1100		990		850	109	15	52	0	0	0	brak danych

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane - stada dorosłe.

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano ją więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

Rok: 2007

Sytuacja z dnia: 31.12.2007 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus Gallus*“)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis ; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*; *S. Virchow*

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z			Liczba stad zlikwidowanych ^(a5)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a1)			Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)				
							(a1)	(a2)	(a3)		(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Ogółem	Hodowlane dorosłe	989	8980270	974	8852878	965	19	6	6	24	6	172	40	735	234	280	21204	0
												597	244			375	0	0

(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Stada hodowlane - stada dorosłe.

(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano starło więcej niż jeden raz, próba dodatkia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* Również ptaki w okresie odchowu.

Rok: 2008

Sytuacja z dnia: 31.12.2008 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów Salmonelli w stadach hodowlanych gatunku Gallus gallus)

Gatunek: Gallus gallus Choroba/zakażenie^(a): Salmonella Enteritidis ;S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar; S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowa-nych ^(e)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a) *	Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)		
							(a1)	(a2)	(a3)			(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska																
Ogółem	Hodowla- ne (doroste oraz w okresie odchowu)	1183	12 808 657	1177	12 786 460	1164	50	15	52	13	332	93	1 679	475	216	74
											225	391	524	278	134	310

(a) Dla Salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla Salmonella Enteritidis, (a2) dla Salmonella Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium.

(b) Stada hodowlane - odchow, stada dorosłe.

(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność Salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* Również ptaki w okresie odchowu.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2010

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): 5 serotypów *Salmonella* o największym znaczeniu dla zdrowia publicznego

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywana liczba stad ^(d) z dodatnim wynikiem badania ^(e)	Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(e)	Przewidywana liczba jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(e)		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(e)	
							(a1)	(a2)		(a3)	(a4)		(a3)
Polska													
Ogółem	Hodowlane dorosłe	1150		1100			11	6	5	17	5	119 350 000	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatkia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu⁽¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Szacunkowa		Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Suma ogółem* (w złotych)	Suma ogółem** (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
	Wyszczególnienie	liczba jednostek				
1. Badania						
1.1. Koszt analizy	Badanie: liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	3350	40	134000	30739,59	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Badanie: liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	26	120	3120	715,73	tak
1.3. Inne koszty	Materiały + pobranie Dojazd do fermy + dowóz próbek do laboratorium	3350	10	33500	7684,9	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	122958,34	nie

2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za stado zniszczone	6 stad po ok. 7000 ptaków	210000 / stado		1260000	289043,86	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe	6 stad	0,72 zł x 40 000		172800	39640,3	tak
3.2. Koszt transportu ptaków do rzeźni/zakładu utylizacyjnego	Transport jednego stada	26 stad	1600		41600	9543,03	nie
3.3. Koszt załadunku ptaków	Załadunek jednego stada	26 stad	3000		78000	17893,19	nie
3.3 Koszty zniszczenia	Jaja wylęgowe	6 stad	0,50 zł / kg		6600	1514,04	nie
	Zwierzęta	6 stad	0,50 zł / kg		42000	9634,8	nie
	Pasze	5 stad	0,50 zł/kg		1250	286,75	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	Odszkodowanie za ptaki kierowane do rzeźni, pomniejszone o wartość rzeźną	20 stad	200000/ stado		4000000	917599,56	tak
3.5. Koszt obróbki	Odszkodowanie za jaja	16 stad	0,50 x 40 000		320000	73407,96	tak

produktów (jaja wylęgowe)	pomniejszone o wartość uzyskaną w zakładzie przetwórstwa jaj				
4. Czyszczenie i odkażanie***					
4.1. Koszt badania skuteczności odkażania	Badanie bakteriologiczne 4 puli próbek	26 stad	400	10400	2385,76 tak
4.2. Koszt dojazdu	Do fermy i do laboratorium	26 stad	160	4160	954,3 nie
4.3. Koszt pobrania próbek do badań skuteczności odkażania	Pobranie próbek	26 stad	7	182	41,75 nie
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	26 stad	51	1326	304,18 nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt					
7. Inne koszty	Odszkodowanie za pasze	5 stad	500	2500	573,5 nie
OGÓLEM					6 647 438 1 524 921,54

¹⁾ Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem – zarówno dorosłych, jak i w okresie odchowu.

* Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

** Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro z dnia 20 kwietnia 2009 r., który wynosił 4,3592 zł.

*** Koszty czyszczenia i odkażania są ponoszone przez hodowcę.

UZASADNIENIE

Podstawę prawną wydania projektowanej uchwały stanowi art. 57 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342). Stosownie do tego przepisu Rada Ministrów przyjmuje w drodze uchwały, program zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii. Po przyjęciu programu przez Radę Ministrów, Główny Lekarz Weterynarii przekazuje go do 30 kwietnia do Komisji Europejskiej wraz z wnioskiem o uzyskanie współfinansowania ze środków UE i ich zatwierdzenie.

Projektowany program stanowi wykonanie obowiązku nałożonego na Rzeczpospolitą Polską na mocy art. 5 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328).

Przedmiotowy program stanowi kontynuację programu wprowadzonego na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie wprowadzenia *"Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów Salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (Gallus gallus)"* na lata 2007-2009 (Dz. U. Nr 61, poz. 414, z późn. zm.). Wymieniony program realizowany w latach 2007-2009 miał na celu osiągnięcie celu wspólnotowego, który został określony w rozporządzeniu Komisji nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. *wdrażającym rozporządzenie nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku Gallus gallus oraz zmieniającym rozporządzenie nr 2160/2003* (Dz. Urz. UE L 170 z 01.07.2005, str. 12, z późn. zm.).

Z uwagi na fakt, że w większości państw członkowskich Unii Europejskiej nie został zrealizowany cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1003/2005, Komisja Europejska poinformowała, że zostanie wydane rozporządzenie wspólnotowe, które zastąpi wymienione rozporządzenie nr 1003/2005. W rozporządzeniu tym będzie określony nowy cel wspólnotowy w zakresie ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów Salmonella w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*), dla programów realizowanych w 2010 roku. Pomimo, że cel ten nie został dotychczas określony w przepisach Unii Europejskiej, w bieżącym miesiącu Komisja Europejska poinformowała państwa członkowskie, że do dnia 30 kwietnia 2009 r. oczekuje na przedłożenie przez te państwa krajowych programów zwalczania niektórych serotypów Salmonella w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na rok 2010, w celu uzyskania współfinansowania ze środków Unii Europejskiej na realizację tych programów, w trybie i na zasadach określonych w decyzji Rady nr 90/424/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie wydatków

w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. WE L 224 z 18.08.1990, str. 19, z późn. zm.; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 128, z późn. zm.).

Potrzeba pilnego przyjęcia przedmiotowej uchwały Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na rok 2010 jest związana z faktem, że w myśl art. 24 ust. 2 wymienionej decyzji Rady nr 90/424/EWG, projektowany program powinien zostać przedłożony Komisji Europejskiej do dnia 30 kwietnia bieżącego roku. W przypadku opóźnienia w przedłożeniu programu Komisji Europejskiej, Rzeczpospolita Polska zostanie pozbawiona prawa do uzyskania współfinansowania ze środków Unii Europejskiej.

Po przyjęciu przez Radę Ministrów projektowanej uchwały, przedmiotowy program zostanie przedłożony przez Głównego Lekarza Weterynarii Komisji Europejskiej, z wnioskiem o jego zatwierdzenie, zgodnie z przepisami wymienionej decyzji Rady nr 90/424/EWG oraz z art. 57 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Jednocześnie, należy zaznaczyć, że po wydaniu rozporządzenia Komisji Europejskiej zastępującego wymienione rozporządzenie nr 1003/2005, przedmiotowy program będzie musiał zostać dostosowany, przed jego wprowadzeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia Rady Ministrów wydanego na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, do treści nowego rozporządzenia Komisji Europejskiej.

Program zwalczania objęty niniejszą uchwałą Rady Ministrów spełnia wymagania określone w art. 57 ust. 2 ww. ustawy oraz w wymienionych aktach prawnych Unii Europejskiej:

- 1) rozporządzeniu (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady;
- 2) decyzji Rady nr 90/424/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii;
- 3) decyzji Komisji nr 2008/425/WE z dnia 25 kwietnia 2008 r. ustanawiającej standardowe wymagania w zakresie przedkładania przez państwa członkowskie krajowych programów zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych w celu uzyskania finansowania wspólnotowego (Dz. Urz. UE L 159 z 18.06.2008, str. 1).

Celem programu w roku 2010 będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych liczących przynajmniej 250 ptaków pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do jak najniższego poziomu, w założeniu Głównego Lekarza Weterynarii – do 2%. Zgodnie z założeniami programu, w 2010 roku na 1100 stad przewidywanych do zbadania, nie więcej niż 26 stad hodowlanych będzie zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem, w tym 22 stada dorosłe.

W 2004, 2005 oraz 2006 r. w ramach monitorowania występowania pałeczek *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonego zgodnie

z załącznikiem III do dyrektywy Rady (EWG) 92/117 z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. U. WE L 62, z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.), pałeczki *Salmonella* stwierdzono odpowiednio w 6,3%, 10,3% oraz 4,8% stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)” na lata 2007-2009. W pierwszym roku jego realizacji z 965 stad zbadanych, otrzymano 45 dodatnich wyników badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 31 wyników dodatnich w stadach dorosłych. W roku 2007 procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 4,66%, w tym dorosłych - 3,2%.

W trakcie realizacji programu w roku 2008, przebadano 1164 stada hodowlane i otrzymano 65 wyników dodatnich badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 50 wyników dodatnich w kierunku *S. Enteritidis* oraz *S. Typhimurium*. W 2008 r. procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 5,58%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2007 o 0,92%.

Ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* u drobiu ma istotne znaczenie dla zdrowia publicznego. Drób jest bowiem głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej. Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stałą tendencję spadkową.

W 2005 r. stwierdzono 15815, w 2006 r. - 13210, a w 2007 r. - 11568 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Realizacja programu przyjętego w drodze niniejszego rozporządzenia Rady Ministrów będzie nadzorowana przez Głównego Lekarza Weterynarii, a koordynowana w poszczególnych województwach przez wojewódzkich lekarzy weterynarii. Realizacja programu w terenie zostanie powierzona powiatowym lekarzom weterynarii.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Ocena skutków regulacji

1. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Szacunkowe koszty realizacji programu wyniosą **6 647 438 zł** (1 524 921,54 euro). Zostaną pokryte ze środków finansowych przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010. Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

Szacuje się, że z ogólnej sumy kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o przyznanie współfinansowania ze środków Unii Europejskiej w wysokości 1 353 532,76 euro. Ewentualne współfinansowanie z wymienionych środków zostanie przekazane w roku 2011.

Przy realizacji programu nie będą wydatkowane środki finansowe z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

2. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Wprowadzenie programu do realizacji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, po jego zatwierdzeniu przez Komisję Europejską, na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, będzie miało wpływ na:

- 1) posiadaczy stad hodowlanych hodowców gatunku kura (*Gallus gallus*);
- 2) organy Inspekcji Weterynaryjnej, zarówno bezpośrednio zaangażowane w realizację programu – powiatowych i wojewódzkich lekarzy weterynarii, jak również organ nadzorujący realizację programu – Głównego Lekarza Weterynarii;
- 3) lekarzy weterynarii wyznaczonych przez powiatowych lekarzy weterynarii do pobierania próbek do urzędowych badań laboratoryjnych.

Koszty realizacji programu będą częściowo ponoszone przez posiadaczy stad hodowlanych hodowców gatunku kura *Gallus gallus*. Do kosztów ponoszonych przez posiadaczy zwierząt należą w szczególności:

- 1) koszty pobierania, transportu i analizy w laboratorium próbek, do których pobrania zobowiązany jest hodowca, na podstawie programu;
- 2) koszty wykonania następujących nakazów powiatowego lekarza weterynarii, nałożonych w drodze decyzji administracyjnej:
  - koszty przeprowadzania dokładnego oczyszczenia i odkażenia budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego, ich otoczenia, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii,

- koszty podjęcia innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie, polegających m.in. na poprawie:
  - a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika itp.) oraz
  - b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* itp.).

3. Wpływ projektowanej uchwały na rynek pracy

Wejście w życie projektowanej uchwały nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ projektowanej uchwały na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie projektowanej uchwały pozytywnie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny. Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców oraz podmiotów prowadzących obrót jajami wylęgowymi na rynku Unii Europejskiej, jak również na rynkach państw trzecich.

5. Wpływ projektowanej uchwały na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców oraz podmiotów prowadzących obrót jajami wylęgowymi na rynku Unii Europejskiej, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. zanotowano 9 473 przypadki zatruc pokarmowych u ludzi wywołanych przez pałeczki *Salmonella*), a skażone produkty drobiowe są główną przyczyną wywołującą zachorowania u ludzi. Kontynuacja realizacji programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych pozwoli w dłuższej perspektywie na osiągnięcie celu wspólnotowego i ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* objętych programem w stadach hodowlanych do 1% lub poniżej, spowoduje znaczącą redukcję zakażenia pionowego i przenoszenia pałeczek *Salmonella* na niższe szczeble piramidy hodowlanej drobiu, tj. na stada kur niosek lub brojlerów. Tym samym zakup piskląt ze stad

hodowlanych objętych programem oraz stosowanie zasad bioasekuracji i dobrej praktyki higienicznej w gospodarstwach utrzymujących nioski i brojlery pozwoli na znaczne obniżenie zakażenia w tych populacjach drobiu, a w konsekwencji zmniejszy się liczba zachorowań u ludzi, dzięki czemu poważnie zredukowane zostaną koszty leczenia wydatkowane na ten cel. Dodatkowo, zmniejszone zostaną nakłady ze środków budżetu państwa przeznaczone na realizację programów zwalczania *Salmonelli* w stadach kur niosek oraz brojlerów kurzych.

Realizacja programu przyczyni się ponadto do zwiększenia zaufania konsumentów do żywności pochodzenia zwierzęcego.

6. Konsultacje społeczne

Z uwagi na pilną konieczność przyjęcia programu w drodze uchwały Rady Ministrów, odstąpiono od przeprowadzenia konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne niniejszego programu zostaną przeprowadzone na etapie prac legislacyjnych związanych z wprowadzeniem programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Opracowano w Departamencie
Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii:

Akceptował

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym:

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

**Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission**

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r., Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmoneloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicje stada zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmieniona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stada, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janina Zajączek

Warszawa, dnia 11 września 2009 r.

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Janusz Związek

**Pan James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission**

GIWz. 401zoo. - 81/09

W odpowiedzi na wiadomość elektroniczną, przesłaną w dniu 3 września 2009 r., Główny Lekarz Weterynarii informuje co następuje.

W odniesieniu do stad hodowlanych, Główny Lekarz Weterynarii potwierdza, że przedłożony program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych na rok 2010 jest zgodny z pkt 1, 2 oraz 4 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 1003/2005 r. z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003.

Jednocześnie potwierdzamy, że założenia dotyczące częstotliwości pobierania próbek oraz wyników i sprawozdawczości w stadach kur niosek są zgodne z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005.

Zasada pobierania próbek do badania w wyjątkowych przypadkach została wdrożona w krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* u kur niosek, ze względu na fakt, iż w pierwszym roku realizacji stwierdzono, że duża część przypadków *Salmonella* było wykrywanych w stadach kur niosek pod koniec eksploatacji. W związku z powyższym, aby zapobiec nadużyciom oraz aby zapewnić racjonalne wykorzystanie środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej, zdecydowano umieścić zapis o dodatkowym badaniu urzędowym. Jednocześnie Główny Lekarz Weterynarii informuje, że do celów sprawozdawczości będzie wykazywany każdy przypadek wykrycia pałeczek *Salmonella*.

W celu ujednoczenia programów wieloletnich z jednorocznymi krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych oraz hodowlanych na rok 2010, Główny Lekarz Weterynarii zamienia definicje zawarte w części B, pkt. 3 w/w programów na rok 2010 na następujące:

- 1) w odniesieniu do stad indyków rzeźnych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".
- 2) w odniesieniu do stad indyków hodowlanych: "Zgodnie z pkt 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakazonego- dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepionkowe) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii".

W odniesieniu do krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, Główny Lekarz Weterynarii, informuje, że w rozumieniu przepisów pkt 1, 2 oraz 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonujące Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1091/2005, definicja stada zakazonego na potrzeby weryfikacji celu wspólnotowego

została przygotowana zgodnie z dotychczasowym doświadczeniem zwalczania salmoneloz drobiu w stadach hodowlanych oraz kur niosek.

W związku ze stanowiskiem zaprezentowanym w wiadomości elektronicznej z dnia 3 września br., Główny Lekarz Weterynarii jest gotowy skorygować definicje stada zakażonego na literalne brzmienie zawarte w rozporządzeniu nr 646/2007.

W przypadku potwierdzenia przez Komisję, iż definicja zawarta w polskim krajowym programie zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów na 2010, powinna zostać zmieniona, Główny Lekarz Weterynarii zapewnia o dokonaniu takiej zmiany po otrzymaniu oficjalnego stanowiska Komisji w tym zakresie.

Jednocześnie, Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w przypadku dokonania zmian w definicji stada, zostanie również dokonana zmiana w wykazanych kosztach kwalifikowanych.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zapewnia, że warunki pobierania próbek w wyjątkowych sytuacjach w stadach brojlerów i kur niosek, a w szczególności drugie pobranie prób będzie dokonywane, jeśli będzie zachodzić ku temu przesłanka wynikająca z dochodzenia epizootycznego.

GŁÓWNY LECARZ WETERYNARII

Janusz Zajączek